

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 185 (XXIX) — Nr. 560

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 14 iulie 2017

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 178 din 21 martie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004	2–6
Decizia nr. 265 din 27 aprilie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, în forma anterioară intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/2013 privind adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru îndeplinirea unor angajamente convenite cu organismele internaționale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.....	7–8
Decizia nr. 301 din 4 mai 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală	9–11
Decizia nr. 353 din 11 mai 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 283 alin. (4) lit. n) și art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală	11–13
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
1.878/C. — Ordin al ministrului justiției privind aprobarea tarifelor pentru eliberarea de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunalele de copii ale Buletinului procedurilor de insolvență, copii certificate ale actelor de procedură publicate, pentru furnizarea de informații din Buletinul procedurilor de insolvență.....	14–15
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 40 din 29 mai 2017 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).....	16–22
Decizia nr. 41 din 29 mai 2017 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).....	23–31

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 178

din 21 martie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Bianca Drăghici	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Luminița Nicolescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, excepție ridicată din oficiu de către Curtea de Apel Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal în Dosarul nr. 837/39/2015 al acestei instanțe și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 207D/2016.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate, având în vedere că textul de lege criticat nu instituie discriminări, nefiind încălcat principiul constituțional consacrat de art. 16 alin. (1), în condițiile în care norma se aplică tuturor persoanelor aflate în această situație. De altfel, arată că dispozițiile de lege criticate au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate și, prin Decizia nr. 4 din 17 ianuarie 2017, Curtea Constituțională a statuat conformitatea acestora cu prevederile Legii fundamentale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

4. Prin Încheierea din 17 februarie 2016, astfel cum a fost îndreptată prin Încheierea nr. 9 din 29 martie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 837/39/2015, **Curtea de Apel Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**. Excepția a fost ridicată de instanța judecătorească, din oficiu, într-o cauză având ca obiect anularea unor acte administrative, respectiv anularea unei decizii și a unei note de constatare a neregulilor și de stabilire a corecțiilor financiare, emise de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice — Serviciul soluționare contestații nereguli fonduri europene.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate instanța de trimitere susține, în esență, că Legea nr. 554/2004 se abate de la normele constituționale ale art. 147 alin. (4) și acordă, prin

dispozițiile de lege criticate, posibilitatea exercitării unei acțiuni directe în justiție, ca urmare a publicării unei decizii de admitere a unei excepții de neconstituționalitate, prin care se tinde la modificarea unei situații juridice realizate în întregime înainte de publicarea acesteia, ceea ce echivalează cu extinderea efectelor deciziei Curții Constituționale și pentru trecut. Altfel apreciază că, în condițiile în care cauza nu se află pe rolul instanțelor judecătorești, dar partea interesată este repusă în termenul de exercitare a dreptului la acțiune în limita unui termen de decădere de un an calculat de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial, rezultă că, atunci când raportul juridic anterior reprezintă o *facta praeterita*, puterea deciziei prin care se constată neconstituționalitatea se întinde în trecut, deși, din perspectiva acesteia, este vizat un raport juridic deja epuizat.

6. În continuare, instanța consideră că art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 oferă posibilitatea declanșării unui litigiu în care urmează să se repună în discuție raporturile juridice născute în intervalul ce precede publicării unei decizii de admitere asupra unei excepții care poate fi invocată fără limită în timp, până ce ordonanța Guvernului încetează să mai producă efecte. Or, reformarea unei situații juridice pe motive lipsite de previzibilitate la data nașterii ei, având drept consecință modificarea de drepturi și obligații definitive cu ani în urmă, nu respectă cerințele de neretroactivitate, accesibilitate și previzibilitate a legii, în condițiile în care legea, în acest caz — mai exact dispoziția declarată neconstituțională —, ar trebui să înceteze să își producă efectele în viitor.

7. În final, se arată că, potrivit art. 16 alin. (1) din Constituție „*Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări*”. Însă, apreciază că, în condițiile în care art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 conferă o poziție privilegiată persoanei vătămate printr-un act administrativ emis în temeiul unei dispoziții dintr-o ordonanță a Guvernului declarată neconstituțională, atât din punctul de vedere al efectelor declarării neconstituționalității, cât și din perspectiva repunerii în termenul de exercitare a dreptului la acțiune, fără ca de această posibilitate să beneficieze și ceilalți titulari de drepturi și obligații subiective, care ar avea interesul să se prevaleze de declararea neconstituționalității dispozițiilor legale în baza cărora s-au născut acestea, în mod evident, egalitatea în drepturi nu este respectată, motiv pentru care se încalcă și art. 16 alin. (1) din Constituție.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. **Guvernul** apreciază că posibilitatea recunoscută persoanei vătămate, prin dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea

contenciosului administrativ nr. 554/2004, nu este de natură să încalce principiul legalității consacrat de art. 1 alin. (5) din Constituție, ci, dimpotrivă, prevederea dă expresie acestui text constituțional, ținând seama de faptul că norma juridică ce a servit ca temei al actului administrativ, tipic sau asimilat, a fost declarată neconstituțională. De asemenea, consideră că nu poate fi primită nici critica referitoare la încălcarea principiului egalității în fața legii, consacrat de art. 16 din Constituție, deoarece dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 se aplică tuturor persoanelor aflate în ipoteza normei, fără discriminări. Cât privește critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, invocă Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, prin care Curtea a reținut că „din momentul introducerii cererii în instanță și până la soluționarea definitivă a cauzei, norma incidentă a beneficiat de o prezumție de constituționalitate, care nu a fost răsturnată decât ulterior pronunțării hotărârii prin care s-a tranșat în mod definitiv litigiul. Așa încât Curtea constată că incidența deciziei de admitere a instanței de contencios constituțional într-o atare cauză ar echivala cu atribuirea de efecte *ex tunc* actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive.”

10. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

11. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

12. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora: *„În situația în care decizia de declarare a neconstituționalității este urmarea unei excepții ridicate în altă cauză, acțiunea poate fi introdusă direct la instanța de contencios administrativ competentă, în limitele unui termen de decădere de un an, calculat de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.”*

13. În opinia instanței judecătorești, dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 contravin prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) privind obligativitatea respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, art. 16 privind egalitatea în drepturi și art. 147 alin. (4) potrivit căruia *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”*.

14. Din analiza înscrisurilor aflate la dosarul cauzei, Curtea observă că, prin cererea de chemare în judecată, înregistrată pe rolul Curții de Apel Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal, la data de 26 octombrie 2015, reclamanta

Unitatea Administrativ-Teritorială — Municipiul Suceava a formulat plângere împotriva unei decizii și note de constatare a neregulilor și de stabilire a corecțiilor financiare privind un contract de finanțare, emise de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice — Serviciul soluționare contestații nereguli fonduri europene — POR. Reclamanta și-a întemeiat acțiunea, printre altele, pe dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, arătând că, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 66 din 26 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 236 din 7 aprilie 2015, art. 66 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 461 din 30 iunie 2011, aduce atingere principiului neretroactivității, deoarece permite aplicarea normelor de drept substanțial din această ordonanță cu privire la nereguli săvârșite în intervalul temporal în care era în vigoare Ordonanța Guvernului nr. 79/2003 privind controlul și recuperarea fondurilor comunitare, precum și a fondurilor de cofinanțare aferente utilizate necorespunzător, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 622 din 30 august 2003. Ca atare, față de incidența în cauză a dispozițiilor art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, instanța judecătorească, din oficiu, a ridicat excepția de neconstituționalitate a acestor norme.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004 au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate, iar prin Decizia nr. 4 din 17 ianuarie 2017*), nepublicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Curtea a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate. Astfel, Curtea a reținut că dispozițiile de lege supuse controlului de constituționalitate fac parte din art. 9 din Legea nr. 554/2004, cu denumirea marginală *„Acțiunile împotriva ordonanțelor Guvernului”* și reprezintă norma cu caracter special care evidențiază raportul dintre caracterul de act administrativ al ordonanței simple sau de urgență a Guvernului, ce atrage competența instanței de contencios administrativ sub aspectul remedierii vătămării create prin adoptarea acestui act, și calitatea sa de act normativ de reglementare primară, ce atrage competența Curții Constituționale sub aspectul controlului de constituționalitate în raport cu Legea fundamentală.

16. Pentru a reliefa caracterul de normă specială a textului de lege criticat, Curtea a realizat o analiză comparativă a acestuia cu dispozițiile art. 8 din Legea nr. 554/2004. Astfel, prin Decizia nr. 479 din 18 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 602 din 10 august 2015, Curtea a făcut o delimitare a cadrului legislativ care permite justițiabililor să acționeze împotriva ordonanțelor Guvernului, prin prisma efectelor produse de acestea. Instanța de contencios constituțional a reținut că art. 8 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 reprezintă cadrul general în care persoana vătămată într-un drept recunoscut de lege sau într-un interes legitim printr-un act administrativ unilateral, nemulțumită de răspunsul primit la plângerea prealabilă sau care nu a primit niciun răspuns în termenul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. h) din lege, respectiv în termenul de 30 de zile de la înregistrarea cererii, dacă prin lege

*) Decizia Curții Constituționale nr. 4 din 17 ianuarie 2017 a fost publicată ulterior în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 331 din 8 mai 2017.

nu se prevede altul, poate sesiza instanța de contencios administrativ competentă pentru a solicita anularea în tot sau în parte a actului, repararea pagubei cauzate și, eventual, reparații pentru daune morale. De asemenea, se poate adresa instanței de contencios administrativ și cel care se consideră vătămat într-un drept sau interes legitim al său prin nesoluționarea în termen sau prin refuzul nejustificat de soluționare a unei cereri, precum și prin refuzul de efectuare a unei anumite operațiuni administrative necesare pentru exercitarea sau protejarea dreptului sau interesului legitim. Din economia textelor legale menționate, Curtea a constatat că art. 8 din Legea nr. 554/2004 reprezintă cadrul general pentru înlăturarea vătămării provocate prin acte administrative cu caracter individual, acțiuni sau omisiuni ale organelor administrative, admisibilitatea acțiunii în contencios administrativ fiind condiționată de parcurgerea procedurii prealabile prevăzute de art. 7 din lege și de respectarea unor termene legale.

17. În temeiul art. 8 din lege, persoana vătămată poate solicita anularea actului administrativ individual, putând invoca oricând pe parcursul procedurii desfășurate în fața instanței de contencios administrativ excepția de neconstituționalitate a oricăror dispoziții din legi sau ordonanțe ale Guvernului, care au legătură cu soluționarea cauzei, potrivit art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, deci inclusiv cele în baza cărora au fost emise actele administrative. Într-o atare situație, instanța va sesiza Curtea Constituțională, fără a suspenda cauza, litigiul continuând să se judece și, eventual, să primească o soluție definitivă. În cazul în care Curtea Constituțională constată neconstituționalitatea actului normativ în baza căruia a fost emis actul administrativ, care poate fi inclusiv o ordonanță simplă sau de urgență a Guvernului, după soluționarea definitivă a cauzei, decizia Curții Constituționale poate constitui temei al revizurii, remediul procesual prevăzut de art. 509 din Codul de procedură civilă. Scopul reglementării căii de atac a revizurii hotărârii judecătorești definitive pronunțate în cauza în care a fost ulterior admisă o excepție de neconstituționalitate este tocmai acela de a garanta mijloacele de apărare necesare realizării drepturilor și intereselor părților în fața justiției, ca expresie a dreptului la un proces echitabil.

18. Cu privire la calea extraordinară de atac a revizurii, Curtea a constatat că posibilitatea de a beneficia de efectele deciziei de admitere a Curții este circumscrisă sferei persoanelor care au declanșat acest control, anterior momentului publicării deciziei, în condițiile prevăzute de lege. În aceste condiții, având în vedere importanța principiului autorității de lucru judecat, Curtea a reținut că o decizie de constatare a neconstituționalității unei prevederi legale trebuie să profite, în formularea căii de atac a revizurii, numai acelei categorii de justițiabili care a invocat excepția de neconstituționalitate în cauze soluționate definitiv până la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea, precum și autorilor aceleiași excepții, invocate anterior publicării deciziei Curții, în alte cauze, soluționate definitiv, acest lucru impunându-se din nevoia de ordine și stabilitate juridică.

19. În continuare, analizând dispozițiile art. 9 din Legea nr. 554/2004, Curtea a reținut că acestea reglementează o situație diferită de cea prevăzută de art. 8 din același act normativ și au o incidență limitată, circumstanțiată situației în care ordonanța simplă sau de urgență a Guvernului vatămă în

mod direct un drept ori un interes legitim. Potrivit dispozițiilor art. 9 alin. (1) din lege, „Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe poate introduce acțiune la instanța de contencios administrativ, însoțită de excepția de neconstituționalitate, în măsura în care obiectul principal nu este constatarea neconstituționalității ordonanței sau a dispoziției din ordonanță”.

20. În jurisprudența sa, prin Decizia nr. 479 din 18 iunie 2015, precitată, Curtea a stabilit, cu valoare de principiu, că art. 9 din Legea nr. 554/2004 reprezintă expresia prevederilor constituționale ale art. 126 alin. (6) teza a doua, potrivit căreia „Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale”, și reglementează o procedură specială, determinată de natura actelor adoptate de Guvern pe calea delegării legislative prevăzute de art. 115 din Constituție. Prin art. 126 alin. (6) din Constituție și art. 9 din Legea nr. 554/2004, legiuitorul a optat pentru încadrarea acțiunilor persoanelor vătămate prin ordonanțe ale Guvernului declarate neconstituționale în mecanismul acțiunilor în contencios administrativ, pornind de la premisa că fundamentul obligației de reparare a vătămării constă în însăși adoptarea ordonanțelor neconstituționale. Cu alte cuvinte, art. 9 din Legea nr. 554/2004 vizează situațiile în care o persoană se consideră vătămată în mod direct printr-o ordonanță a Guvernului, actul administrativ individual adoptat în baza ordonanței sau refuzul privind emiterea unui act administrativ sau realizarea unei anumite operațiuni administrative constituind doar materializarea formală a vătămării persoanei în cauză. Atât timp cât acțiunea reclamantului are ca scop înlăturarea efectelor ordonanței Guvernului care se produc direct asupra unui drept sau interes legitim, vătămându-le, reclamantul are deschisă procedura specială prevăzută de art. 9 din Legea nr. 554/2004, care prevede sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului de constituționalitate a actului Guvernului.

21. Analizând conținutul normativ al art. 9 din Legea nr. 554/2004, Curtea a observat că alin. (1) prevede posibilitatea persoanei vătămate într-un drept al său ori într-un interes legitim prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe de a introduce acțiune la instanța de contencios administrativ. Obiectul acțiunii este cel prevăzut de art. 9 alin. (5) din lege și poate viza acordarea de despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin ordonanțe ale Guvernului, anularea actelor administrative emise în baza acestora, precum și, după caz, obligarea unei autorități publice la emiterea unui act administrativ sau la realizarea unei anumite operațiuni administrative. Acțiunea poate fi formulată oricând pe perioada de activitate a actului normativ (cât timp acesta continuă să producă efecte juridice), începând cu data intrării sale în vigoare. Acțiunea principală va fi însoțită de excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor ordonanței Guvernului. Potrivit alin. (2), instanța de contencios administrativ, dacă apreciază că excepția îndeplinește condițiile prevăzute de art. 29 alin. (1) și (3) din Legea nr. 47/1992, sesizează, prin încheiere motivată, Curtea Constituțională și suspendă soluționarea cauzei pe fond. După pronunțarea Curții Constituționale, potrivit alin. (3), instanța de contencios administrativ repune cauza pe rol și dă termen, cu citarea părților. Dacă ordonanța sau o dispoziție a acesteia a fost

declarată neconstituțională, instanța soluționează fondul cauzei, în caz contrar, acțiunea respingându-se ca inadmisibilă. Astfel, soluția pronunțată în urma efectuării controlului de constituționalitate constituie, în mod invariabil, o condiție de admisibilitate a acțiunii adresate instanței de fond: o soluție de admitere a excepției de neconstituționalitate privind o ordonanță sau o dispoziție dintr-o ordonanță a Guvernului permite instanței analizarea pe fond a pretențiilor reclamantului, în vreme ce soluția de respingere a criticii de neconstituționalitate constituie un fine de neprimire, ce obligă instanța de contencios administrativ la respingerea acțiunii. Cu alte cuvinte, în această materie, decizia Curții are efecte asupra înseși admisibilității acțiunii principale, astfel că măsura suspendării de drept a acesteia din urmă, pe durata desfășurării procedurii în fața instanței de contencios constituțional, constituie o condiție mai mult decât necesară, fiind decisivă pentru continuarea litigiului (a se vedea în acest sens și Decizia nr. 1.106 din 22 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010).

22. În continuare, Curtea a observat că alin. (4) al art. 9 din Legea nr. 554/2004, dispoziție criticată prin prezenta excepție de neconstituționalitate, prevede că, în situația în care decizia de declarare a neconstituționalității este urmarea unei excepții ridicate în altă cauză, acțiunea care are obiectul prevăzut de art. 9 alin. (5) din lege poate fi introdusă direct la instanța de contencios administrativ competentă, în limitele unui termen de decădere de un an, calculat de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

23. Din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 544/2004, Curtea a constatat că ordonanța simplă sau de urgență, care reprezintă sursa vătămării într-un drept ori într-un interes legitim al persoanei, poate constitui temei al acțiunii în contencios administrativ în două situații. Prima este cea reglementată de art. 9 alin. (1) din lege, atunci când persoana vătămată formulează acțiunea principală, însoțind această cerere de excepția de neconstituționalitate a ordonanței simple sau de urgență a Guvernului. Într-o atare situație, acțiunea de chemare în judecată nu este condiționată de parcurgerea procedurii administrative prealabile sau de respectarea unor termene. A doua situație este cea reglementată de art. 9 alin. (4) din lege și este posibilă doar în cazul în care persoana vătămată a rămas în pasivitate, neformulând acțiunea întemeiată pe dispozițiile art. 9 alin. (1), situație în care legiuitorul îi pune la dispoziție acțiunea principală cu același obiect, care va fi însoțită, de data aceasta, de decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea actului normativ emis de Guvern. În această ipoteză, legiuitorul condiționează, însă, admisibilitatea acțiunii de respectarea unui termen care începe să curgă de la data publicării actului jurisdicțional al Curții Constituționale. Acțiunea reglementată de art. 9 alin. (4) nu constituie nicidecum o repunere în termen a persoanei vătămate, așa cum susține autorul sesizării, [de altfel, acțiunea prevăzută de art. 9 alin. (1) nici nu este condiționată de respectarea unui termen] sau o aplicare retroactivă a deciziei Curții Constituționale, ci are scopul de a disciplina conduita procesuală a persoanelor vătămate prin ordonanțe ale Guvernului, sub aspectul termenului în care acestea pot formula acțiunea în contencios administrativ în vederea remedierii vătămării produse prin actul declarat neconstituțional. Legiuitorul

nu face decât să limiteze dreptul la acțiune al persoanei vătămate sub aspect temporal, tocmai ca expresie a principiului securității și stabilității raporturilor juridice, în lipsa dispozițiilor art. 9 alin. (4), acțiunea în contencios administrativ împotriva ordonanțelor Guvernului întemeindu-se exclusiv pe norma cuprinsă în art. 9 alin. (1), deci putând fi admisibilă oricând. Or, tocmai o astfel de situație a evitat legiuitorul, condiționând remedierea prejudiciilor cauzate prin actele normative cu caracter de reglementare primară adoptate de Guvern de exercitarea dreptului la acțiune în termenul de un an de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei Curții Constituționale.

24. Având în vedere aceste aspecte, Curtea a constatat că dispozițiile art. 9 alin. (4) nu sunt aplicabile decât în ipoteza în care vătămarea este rezultat al însăși adoptării ordonanței Guvernului, iar nu și în ipotezele în care vătămarea este mediată prin actul/acțiunea/omisiunea autorității administrative, cazuri în care sunt incidente prevederile art. 8 din Legea nr. 554/2004 și, implicit, prevederile art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă, referitoare la revizuirea hotărârii pronunțate, în cazul în care Curtea a declarat neconstituțională prevederea ce a făcut obiectul excepției invocate în acea cauză. Așa fiind, Curtea a reținut că sfera de incidență a celor două norme legale — art. 8, respectiv art. 9 —, este diferită, legiuitorul distingând, prin ipoteza de aplicare a acestora, situațiile juridice care sunt guvernate de fiecare dintre ele.

25. Pentru toate aceste argumente, Curtea a considerat neîntemeiată critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, potrivit căreia incidența deciziei de admitere pronunțate de instanța de contencios constituțional într-o cauză soluționată de instanța judecătorească definitiv, până la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I, și în care nu a fost dispusă sesizarea Curții Constituționale cu o excepție de neconstituționalitate având același obiect ar echivala cu atribuirea unor efecte *ex tunc* actului jurisdicțional al Curții și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive, întrucât, prin ipoteza de incidență a dispoziției art. 9 alin. (4) din Legea nr. 554/2004, o asemenea situație este exclusă. De asemenea, nu a fost reținută nici pretinsa lipsă de corelare dintre termenul de un an în care poate fi introdusă acțiunea la instanța de contencios administrativ competentă, calculat de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I, și termenul prevăzut pentru contestarea actului, reglementat de art. 11 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, întrucât, așa cum s-a arătat în prealabil, acestea vizează acțiuni diferite, cu temeuri juridice distincte.

26. Referitor la invocarea prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (1) și (2) privind egalitatea în drepturi, Curtea a statuat că dispozițiile art. 9 alin. (4) din lege nu sunt aplicabile decât în ipoteza în care vătămarea este rezultatul însăși adoptării ordonanței Guvernului, acțiunea principală fiind indisolubil legată de înlăturarea efectelor ordonanței Guvernului care se produc direct asupra unui drept sau interes legitim al persoanei, vătămându-l, ceea ce determină obligatoriu sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului de constituționalitate asupra actului Guvernului. Efectul specific al deciziei Curții Constituționale pronunțate într-o atare

împrejurare se justifică tocmai prin faptul că, în această ipoteză, actul administrativ care a determinat lezarea unor drepturi sau interese legitime este însăși ordonanța Guvernului, iar nu actul administrativ individual subsecvent, iar legiuitorul limitează dreptul la acțiune al persoanei vătămate în considerarea unor principii inerente statului de drept, precum securitatea și stabilitatea raporturilor juridice.

27. În ceea ce privește situația premisă de incidență a dispozițiilor art. 9 alin. (4), respectiv existența unei decizii de declarare a neconstituționalității ca urmare a unei excepții ridicate în altă cauză, care ar limita accesul la instanța de contencios administrativ doar la ipoteza pronunțării unei decizii a Curții Constituționale în cadrul unui control de constituționalitate a posteriori a ordonanței Guvernului, Curtea a constatat că fundamentul acțiunii în justiție, întemeiate pe această normă legală, este decizia de declarare a neconstituționalității ordonanței Guvernului. Astfel, indiferent de calea pe care s-a realizat controlul de constituționalitate, determinantă este decizia de admitere pronunțată de Curtea Constituțională pentru ca remediul procesual prevăzut de alin. (4) al art. 9 din Legea nr. 554/2004 să opereze.

28. Cu privire la controlul de constituționalitate al ordonanțelor Guvernului, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, acesta se poate efectua atât pe calea soluționării unei excepții de neconstituționalitate, invocate în temeiul art. 146 lit. d) din Constituție, cât și pe calea soluționării unei obiecții de neconstituționalitate, formulate în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție, în cadrul controlului de constituționalitate a priori declanșat anterior promulgării legii de aprobare a ordonanței Guvernului.

29. Ordonanțele simple sau de urgență ale Guvernului aprobate de Parlament prin lege, în conformitate cu prevederile art. 115 alin. (7) din Constituție, încetează să mai fie acte normative de sine stătătoare și devin, ca efect al aprobării de către autoritatea legiuitoare, acte normative cu caracter de lege, chiar dacă, din rațiuni de tehnică legislativă, alături de datele legii de aprobare, conservă și elementele de identificare atribuite la adoptarea lor de către Guvern (a se vedea, în acest sens,

Decizia nr. 95 din 8 februarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 23 februarie 2006, sau Decizia nr. 1.039 din 9 iulie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 21 august 2009). Așadar, Curtea este competentă să analizeze în cadrul controlului de constituționalitate a priori, care privește legea de aprobare a ordonanței, îndeplinirea de către ordonanța simplă sau de urgență a Guvernului a condițiilor prevăzute de art. 115 din Constituție (în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 919 din 6 iulie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 15 iulie 2011, sau Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011). Prin urmare, constatarea neconstituționalității nu are numai o funcție de prevenție, ci și una de reparație, întrucât ea vizează, în primul rând, situația concretă a cetățeanului lezat în drepturile sale și, ca atare, indiferent de modalitatea în care s-a realizat controlul de constituționalitate, control a priori declanșat anterior promulgării legii de aprobare a ordonanței, în condițiile art. 146 lit. a) din Constituție, sau a posteriori, declanșat în condițiile art. 146 lit. d) din Legea fundamentală, decizia de admitere a Curții Constituționale produce efecte *erga omnes*, întrucât efectele vătămătoare sunt produse prin însăși ordonanța Guvernului, iar nu prin lege, în sensul formal de act al Parlamentului.

30. În final, Curtea a reținut că dispozițiile legale criticate reprezintă, pe de o parte, o transpunere la nivel infraconstituțional a prevederilor art. 126 alin. (6) teza a doua din Constituție, iar, pe de altă parte, o garanție a dreptului de acces liber la justiție al persoanei vătămate printr-o ordonanță sau, după caz, prin dispoziții dintr-o ordonanță a Guvernului declarată neconstituțională și contribuie la crearea unei practici corecte de legiferare prin ordonanțe ale Guvernului.

31. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, soluția pronunțată, precum și considerentele care au fundamentat-o își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

32. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal în Dosarul nr. 837/39/2015 și constată că dispozițiile art. 9 alin. (4) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 21 martie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Bianca Drăghici

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 265

din 27 aprilie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, în forma anterioară intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/2013 privind adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru îndeplinirea unor angajamente convenite cu organismele internaționale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Ioana Marilena Chiorean	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Loredana Veisa.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, excepție ridicată de Adriana Dinescu Mărăcinescu în Dosarul nr. 3.359/90/2015 al Tribunalului Vâlcea — Secția a II-a civilă și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 463D/2016.

2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Având cuvântul, reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, sens în care invocă Decizia Curții Constituționale nr. 335 din 10 martie 2011.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 24 martie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 3.359/90/2015, **Tribunalul Vâlcea — Secția a II-a civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reclamanta Adriana Dinescu Mărăcinescu într-o cauză având ca obiect anularea deciziei de impunere anuală, prin care reclamanta a fost obligată să plătească suma de 1.932 lei cu titlu de contribuție pentru asigurări sociale de sănătate pentru anul 2012.

5. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** autoarea acesteia susține că prevederile de lege criticate sunt neconstituționale, deoarece obligă la plata contribuției pentru asigurări sociale de sănătate și pentru veniturile obținute din exercitarea profesiei de avocat, ceea ce încalcă principiul egalității în fața legii, prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție, precum și principiul așezării juste a sarcinilor fiscale, prevăzut de dispozițiile art. 56 alin. (2) din Constituție. În acest sens arată că o anumită categorie de pensionari este exceptată de la plata contribuției de asigurări sociale de sănătate, însă, pentru pensionarii care obțin venituri de natura celor prevăzute la alin. (2) lit. a)—d), alin. (2¹) și la art. 213 alin. (2) lit. h), nu a fost prevăzută aceeași exceptare. Or, stabilirea obligațiilor de

contribuție ori a scutirilor de la acestea nu trebuie să se facă diferențiat între persoane aflate în mod obiectiv în situații analoage. Instituirea unui tratament juridic diferit pentru pensionarii care au plătit contribuția asupra veniturilor din pensii aduce atingere atât art. 16 alin. (1), cât și art. 56 alin. (2) din Constituție. Legiuitorul a urmărit ca obligația de contribuție instituită prin lege să nu dobândească un caracter împovăraător. Fiscalitatea trebuie să fie nu numai legală, ci și proporțională, rezonabilă, echitabilă și să nu diferențieze impozitele pe grupe sau categorii de cetățeni. În final, consideră că dubla impunere la plata contribuției de asigurări sociale de sănătate atât a veniturilor din pensie, cât și a veniturilor realizate din activități independente este neconstituțională.

6. **Tribunalul Vâlcea — Secția a II-a civilă** și-a exprimat opinia în sensul că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

7. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

8. **Guvernul** consideră că prevederile de lege criticate sunt constituționale, sens în care invocă Decizia Curții Constituționale nr. 335 din 10 martie 2011.

9. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate, astfel cum este menționat în încheierea de sesizare, îl constituie prevederile art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 28 aprilie 2006, cu modificările și completările ulterioare, având următorul conținut: „*În cazul persoanelor care realizează în același timp venituri de natura celor prevăzute la alin. (2) lit. a)—d), alin. (2¹) și (2²) și la art. 213 alin. (2) lit. h), contribuția se calculează asupra tuturor acestor venituri.*” Alin. (2) la care face referire textul de lege criticat are următorul conținut: „*Persoanele cu venituri din pensii depășesc 740 lei datorează contribuția lunară pentru asigurările sociale de sănătate calculată potrivit prevederilor Legii nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare.*” Prin art. 48 pct. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 88/2013 privind

adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru îndeplinirea unor angajamente convenite cu organismele internaționale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 593 din 20 septembrie 2013, textul de lege criticat a fost abrogat, iar, ulterior, Legea nr. 95/2006 a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 652 din 28 august 2015. Prin Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, Curtea a stabilit că sintagma „*in vigoare*” din cuprinsul dispozițiilor art. 29 alin. (1) și ale art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, este constituțională în măsura în care se interpretează în sensul că sunt supuse controlului de constituționalitate și legile sau ordonanțele ori dispozițiile din legi sau din ordonanțe ale căror efecte juridice continuă să se producă și după ieșirea lor din vigoare. Astfel, Curtea constată că, deși nu mai sunt în vigoare, dispozițiile de lege criticate produc în continuare efecte juridice, deoarece acțiunea în cadrul căreia a fost invocată excepția de neconstituționalitate are ca obiect anularea deciziei de impunere anuală prin care reclamanta a fost obligată să plătească suma de 1.932 lei cu titlu de contribuție pentru asigurări sociale de sănătate pentru anul 2012. Prin urmare, obiect al excepției de neconstituționalitate îl reprezintă dispozițiile art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, în forma anterioară intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/2013.

12. În opinia autoarei excepției de neconstituționalitate, prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor din Constituție cuprinse în art. 16 alin. (1) privind egalitatea în fața legii și în art. 56 alin. (2) privind așezarea justă a sarcinilor fiscale.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că autoarea excepției critică prevederile art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006, în esență, deoarece impun ca plata contribuției pentru asigurări sociale de sănătate să se facă atât pentru veniturile obținute din pensie, cât și pentru veniturile obținute din exercitarea profesiei de avocat. Cu privire la aceleași susțineri, raportate la aceleași dispoziții din Constituție, Curtea s-a mai pronunțat prin Decizia nr. 118 din 16 februarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 4 mai 2012, prin care a reținut jurisprudența sa, potrivit căreia este firesc ca valoarea contribuției să difere de la

persoană la persoană, în funcție de cuantumul veniturilor realizate. Această diferență este rezonabilă și justificată de situația obiectiv deosebită în care se află persoanele care realizează venituri mai mari față de cele ale căror venituri sunt mai reduse, precum și de principiul solidarității și subsidiarității în colectarea și utilizarea fondurilor, aplicabil în materia asigurărilor sociale de sănătate.

14. Totodată, prin Decizia nr. 335 din 10 martie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 355 din 23 mai 2011, Curtea a arătat că, „datorită solidarității celor care contribuie, sistemul public de asigurări sociale de sănătate își poate realiza obiectivul principal, respectiv cel de a asigura un minimum de asistență medicală pentru populație, inclusiv pentru acele categorii de persoane care se află în imposibilitatea de a contribui la constituirea fondurilor de asigurări de sănătate. Art. 56 din Constituție prevede obligația cetățenilor de a contribui prin impozite și prin taxe la cheltuielile publice. În cazul sistemului public de sănătate, aceste cheltuieli publice vizează însăși îndeplinirea obligației constituționale a statului de a asigura ocrotirea sănătății și protecția socială a cetățenilor.”

15. De asemenea, prin Decizia nr. 539 din 27 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 661 din 1 august 2006, Curtea a reținut că „este firesc ca valoarea contribuției să difere de la persoană la persoană, în funcție de cuantumul veniturilor realizate. Această diferență este rezonabilă și justificată de situația obiectiv deosebită în care se află persoanele care realizează venituri mai mari față de cele ale căror venituri sunt mai reduse, precum și de principiul solidarității și subsidiarității în colectarea și utilizarea fondurilor, aplicabil în materia asigurărilor sociale de sănătate.” Curtea a reținut, cu același prilej, că „principiul constituțional al așezării juste a sarcinilor fiscale pentru suportarea cheltuielilor publice impune diferențierea contribuției persoanelor care realizează venituri mai mari. De altfel, cota de contribuție, exprimată procentual, este unică, neavând caracter progresiv, astfel că diferența valorică a contribuției este determinată de nivelul diferit al venitului.”

16. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, considerentele și soluția deciziilor mai sus menționate își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

17. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Adriana Dinescu Mărăcinescu în Dosarul nr. 3.359/90/2015 al Tribunalului Vâlcea — Secția a II-a civilă și constată că dispozițiile art. 257 alin. (3) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, în forma anterioară intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/2013 privind adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru îndeplinirea unor angajamente convenite cu organismele internaționale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Vâlcea — Secția a II-a civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 27 aprilie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Ioana Marilena Chiorean

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 301

din 4 mai 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 374 alin. (1)
din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Mihaela Ionescu	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror
Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Petrishki Gancho Dimitrov în Dosarul nr. 5.734/99/2015 al Curții de Apel Iași — Secția penală și pentru cauze cu minori și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 3.482D/2016.

2. La apelul nominal se prezintă autorul excepției. Lipsesc celelalte părți, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită. Magistratul-asistent arată că, la solicitarea Curții, este prezentă în sală doamna Valcheva Anna Martinova, traducător și interpret de limba bulgară, în vederea asigurării traducerii pentru autorul excepției și partea Ivanov Asen.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul autorului care solicită admiterea excepției de neconstituționalitate, astfel cum a fost formulată de către apărătorul său.

4. Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, solicită respingerea, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate. În acest sens arată că, deși la primul termen la care procedura de citare este legal îndeplinită și cauza se află în stare de judecată poate avea loc, potrivit textului de lege criticat, o prezentare succintă a actului prin care s-a dispus trimiterea în judecată ori, după caz, a celui prin care s-a dispus începerea judecării, președintele completului îi aduce la cunoștință inculpatului în ce constă învinuirea, îl înștiințează pe inculpat cu privire la dreptul de a nu face nicio declarație, atrăgându-i atenția că ceea ce declară poate fi folosit și împotriva sa, precum și cu privire la dreptul de a pune întrebări coinalpaților, persoanei vătămate, celorlalte părți, martorilor, experților și de a da explicații în tot cursul cercetării judecătorești, când socotește că este necesar. Așadar, președintele completului de judecată îi aduce la cunoștință inculpatului toate drepturile procesuale pe care le are, faptul că, pe tot parcursul procesului penal, poate formula cereri și ridica excepții. Precizează că nu este posibilă citirea integrală a actului de sesizare în toate cazurile, întrucât pot exista cauze complexe, cu mulți inculpați, unde rechizitoriul poate fi amplu, astfel încât se va face o prezentare succintă a acestuia. Prezentarea succintă a actului de sesizare a instanței trebuie să fie însă de natură a stabili limitele judecării, expunerea trebuie să fie făcută cu claritate și precizie. Prin urmare, la momentul prezentării succinte a actului prin care s-a dispus trimiterea în judecată ori, după caz, a celui prin care s-a dispus începerea judecării, acuzația devine publică și, totodată, se stabilesc și limitele judecării.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Încheierea din 13 decembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 5.734/99/2015, **Curtea de Apel Iași — Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală**. Excepția a fost ridicată de Petrishki Gancho Dimitrov în soluționarea apelului formulat împotriva Sentinței penale nr. 579 din 13 iunie 2016, pronunțată de Tribunalul Iași în Dosarul nr. 5.734/99/2015. Motivele de apel privesc nelegalitatea sentinței sub aspectul invocat în susținerea excepției de neconstituționalitate.

6. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** autorul susține, în esență, că prevederile criticate îngredesc accesul liber la justiție și aduc atingere dreptului la apărare, întrucât sintagma „*prezentare succintă*” din cuprinsul acestora este lipsită de claritate și previzibilitate, interpunând propriei percepții a inculpatului despre acuzația ce-i este adusă, percepția unei persoane arbitrare ce nu are aptitudinea de a sfătui sau consilia persoana pusă sub acuzare. Susține că actul de sesizare al instanței trebuie să fie prezentat de așa natură încât orice observator să poată înțelege fapta de care este acuzat. Așa încât a elimina detaliile, care, în integralitatea lor, au menirea de a descrie faptele reținute în sarcina unei persoane și de a stabili elementele pe care se sprijină acuzarea, echivalează cu încălcarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare, autorul excepției fiind cetățean străin.

7. **Curtea de Apel Iași — Secția penală și pentru cauze cu minori** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Arată că normele procesual penale criticate nu încalcă dispozițiile constituționale invocate, acestea având rolul de a puncta începerea cercetării judecătorești și cadrul procesual în care se desfășoară. Reține că dreptul la apărare al inculpatului, care presupune luarea la cunoștință a acuzațiilor aduse prin actul de sesizare în integralitatea lor, este respectat și garantat de dispozițiile art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, care reglementează cu privire la comunicarea copiei certificate a rechizitoriului, inclusiv traducerea autorizată a acestuia.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate invocate.

9. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Reține că motivele invocate în susținerea excepției de neconstituționalitate vizează modul în care dispozițiile criticate sunt aplicate de către instanța de judecată, respectiv ce se înțelege prin „*prezentare succintă*” a cauzei de către greșierul de ședință. Arată că art. 329 alin. (2) și alin. (3) din Codul de procedură penală obligă procurorul să trimită instanței rechizitoriul însoțit de un număr necesar de copii certificate ale acestuia, pentru a fi comunicate inculpaților, iar, în cazul în care inculpatul nu cunoaște limba română, și de o traducere autorizată a rechizitoriului. Or, aceste dispoziții legale permit inculpatului ca, din timp, încă înainte de începerea procedurii de cameră preliminară, să cunoască integral conținutul acuzației ce i se aduce.

10. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt constituționale și, în acest sens, face referire la dispozițiile art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, potrivit cărora copia certificată a rechizitoriului și, după caz, traducerea autorizată a acestuia se comunică inculpatului. Reține că prevederile criticate sunt norme de procedură a căror reglementare este de competența exclusivă a legiuitorului care poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli de procedură, potrivit art. 126 alin. (2) din Legea fundamentală. Totodată, consideră că dispozițiile criticate nu aduc atingere principiului egalității cetățenilor în fața legii și invocă Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, concluziile autorului excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală care au următorul conținut: „*La primul termen la care procedura de citare este legal îndeplinită și cauza se află în stare de judecată, președintele dispune ca grefierul să dea citire actului prin care s-a dispus trimiterea în judecată ori, după caz, a celui prin care s-a dispus începerea judecării sau să facă o prezentare succintă a acestuia.*”

14. În susținerea neconstituționalității acestor dispoziții de lege, autorul excepției invocă încălcarea prevederilor constituționale ale art. 16 cu privire la egalitatea în drepturi a cetățenilor, art. 21 alin. (2) potrivit cărora nicio lege nu poate îngriji exercitarea dreptului de acces la justiție și art. 24 relativ la dreptul la apărare.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală, la primul termen la care procedura de citare este legal îndeplinită și cauza se află în stare de judecată, președintele dispune ca grefierul să dea citire actului prin care s-a dispus trimiterea în judecată (rechizitoriul) ori, după caz, a celui prin care s-a dispus începerea judecării [încheierea pronunțată de judecătorul de cameră preliminară în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală ori decizia de începere a judecării pronunțate conform art. 341 alin. (10) lit. b) din Codul de procedură penală] sau să facă o prezentare succintă a acestuia, limitându-se în acest fel la faptă, încadrarea sa juridică și identitatea inculpatului. Curtea reține că citirea actului de sesizare reprezintă punctul inițial al etapei preliminară cercetării judecătorești, aceea a aducerii la cunoștință a învinuirii, lămuririlor și formulării cererilor prealabile. Prin citirea actului de sesizare, acuzarea devine publică, fiind stabilite totodată și limitele judecării. În același timp, la acest moment se poate aprecia că dosarul se află în stare de judecată și, de asemenea, la acest moment, președintele explică inculpatului în ce constă învinuirea ce i se aduce, îl înștiințează pe inculpat cu privire la dreptul de a nu face nicio declarație, atrăgându-i atenția că ceea ce declară poate fi folosit și împotriva sa, precum și cu privire la dreptul de a pune întrebări coinalpaților, persoanei vătămate, celorlalte părți, martorilor, experților și de a da explicații în tot cursul cercetării judecătorești, când socotește că este necesar, această obligație a președintelui fiind, în fapt, o garanție a dreptului la apărare al inculpatului.

16. Așadar, Curtea reține că citirea actului de sesizare ori prezentarea succintă a acestuia nu marchează începutul

cercetării judecătorești — spre deosebire de legea procesual penală anterioară (art. 322 din Codul de procedură penală din 1968), ci se situează anterior acestui moment, rolul său fiind de a asigura încă de la debutul fazei de judecată cunoașterea și expunerea în public a acuzațiilor formulate de procuror. Astfel cum s-a arătat, separat de citirea actului de sesizare, președintele procedează conform art. 374 alin. (2) din Codul de procedură penală. Curtea constată astfel că, prin parcurgerea acestor formalități, instanța se asigură că inculpatul cunoaște învinuirea și principalele drepturi procesuale în faza de judecată. Potrivit doctrinei dezvoltate cu referire la dispozițiile art. 322 din Codul de procedură penală din 1968, efectuarea acestui act procesual nu poate fi omisă sub cuvânt că necitirea actului ar fi compensată prin explicațiile date de președintele completului de judecată inculpatului. Aceste explicații trebuie, potrivit legii, să fie precedate de citirea actului de sesizare și au rolul de a lămuri inculpatul în ce constă învinuirea ce i se aduce, iar nu să se substituie citirii acestui act. Este, de asemenea, adevărat că, de regulă, inculpatul nu ia cunoștință pentru prima dată de învinuirea ce i se aduce, fiindcă chiar în cazurile de neprezentare a materialului de urmărire penală (art. 254 din Codul de procedură penală din 1968), inculpatul aflat în stare de libertate a putut cunoaște dosarul cauzei, iar celui aflat în stare de detenție, pe lângă prezentarea materialului de urmărire penală, i s-a transmis în mod obligatoriu, odată cu citația o copie a actului de sesizare. Nici această sursă de informare nu scutește însă președintele completului de judecată de obligația de a da explicații lămuritoare inculpatului, după citirea actului de sesizare. Obligația aceasta funcționează ca o garanție a dreptului la apărare al inculpatului și constituie totodată o expresie a rolului activ al instanței.

17. Curtea reține că, potrivit legii procesual penale în vigoare, actul prin care se dispune trimiterea în judecată este rechizitoriul, iar cel prin care se dispune începerea judecării poate fi încheierea pronunțată de judecătorul de cameră preliminară în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală ori decizia de începere a judecării pronunțate conform art. 341 alin. (10) lit. b) din Codul de procedură penală.

18. În aceste condiții, Curtea constată că, potrivit art. 329 alin. (2)—(4) din Codul de procedură penală, rechizitoriul însoțit de dosarul cauzei și de un număr necesar de copii certificate ale rechizitoriului se trimit instanței competente să judece cauza în fond pentru a fi comunicate inculpaților. De asemenea, în situația în care inculpatul nu cunoaște limba română, se vor lua măsuri pentru traducerea autorizată a rechizitoriului, care va fi atașată actelor menționate la alin. (2) al art. 329, iar când nu există traducători autorizați, traducerea rechizitoriului se face de o persoană care poate comunica cu inculpatul. Totodată, inculpatul, cetățean român aparținând unei minorități naționale, poate solicita să îi fie comunicată o traducere a rechizitoriului în limba maternă. În același fel, Curtea constată că, în faza camerei preliminară, în temeiul art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, copia certificată a rechizitoriului și, după caz, traducerea autorizată a acestuia se comunică inculpatului la locul de deținere ori, după caz, la adresa unde locuiește sau la adresa la care a solicitat comunicarea actelor de procedură. Inculpatului, celorlalte părți și persoanei vătămate li se aduc la cunoștință obiectul procedurii în camera preliminară, dreptul de a-și angaja un apărător și termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

19. De asemenea, Curtea constată că soluționarea de către judecătorul de cameră preliminară a plângerii formulate împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimite în judecată are loc cu citirea petentului și a intimaților (așadar, a inculpatului), iar, dacă în cauză a fost pusă în mișcare acțiunea penală, petentul și intimații pot formula cereri și ridica excepții și cu privire la legalitatea administrării probelor ori a efectuării urmăririi penale. Totodată, Curtea constată că petentului și intimaților li se

comunică încheierea pronunțată în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală, în vederea exercitării dreptului de a formula contestație, în termen de 3 zile de la comunicare, cu privire la modul de soluționare a excepțiilor privind legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale. Așadar, în această procedură, atât în fond, cât și în etapa de control judiciar, petentul și intimații (inculpatul) sunt prezenți, au dreptul să fie asistați de avocat, în condițiile art. 88—96 din Codul de procedură penală, astfel încât Curtea nu poate reține că inculpatul nu are posibilitatea de a cunoaște acuzația formulată cu privire la persoana sa.

21. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Petrishki Gancho Dimitrov în Dosarul nr. 5.734/99/2015 al Curții de Apel Iași — Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că dispozițiile art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Iași — Secția penală și pentru cauze cu minori și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 4 mai 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Mihaela Ionescu

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 353

din 11 mai 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 283 alin. (4) lit. n) și art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Cosmin Grancea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 283 alin. (4) lit. n) și art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Asociația „Alianța pentru Combaterea Abuzurilor” în Dosarul nr. 16.558/197/2015/a1 al Judecătoriei Brașov — Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 982D/2016.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 4 aprilie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 16.558/197/2015/a1, **Judecătoria Brașov — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 283 alin. (4) lit. n) și art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală**, excepție ridicată de Asociația „Alianța pentru Combaterea Abuzurilor” într-o cauză având ca obiect soluționarea unei cereri de anulare/reducere a amenzii judiciare dispuse printr-o încheiere pronunțată de către judecătorul de cameră preliminară investit cu soluționarea cererii de recuzare formulate de petentă.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că prevederile legale menționate sunt neconstituționale, fiind contrare principiului securității juridice, deoarece au o

formulare vagă, lacunară ce permite o marjă de interpretare prea mare a noțiunii de abuz de drept în materie penală. Este afectat și dreptul la un proces echitabil, întrucât prevederile legale criticate permit aplicarea abuzivă a unei amenzi judiciare mari de fiecare dată când o cerere de recuzare este netemeinică, inhibând și chiar blocând exercitarea dreptului de recuzare, care este parte integrantă a dreptului la un proces echitabil.

6. Totodată, autorul este nemulțumit de împrejurarea că nu există niciun criteriu prin care să se determine care judecător va judeca cererea de anulare/reducere a amenzii judiciare.

7. Mai arată că, din pricina unei formulări inadecvate, prevederile art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală pot fi interpretate în sensul că doar persoanelor care nu și-au îndeplinit anumite obligații li se poate anula ori reduce amenda. Or, — susține autorul excepției — întrucât persoanele amendate pentru abuz de drept nu se încadrează în această categorie, se poate trage concluzia că într-o asemenea situație nu există temei pentru anularea amenzii judiciare.

8. **Judecătoria Brașov — Secția penală** opinează că legiuitorul, în virtutea rolului său constituțional, poate stabili prin lege procedura de judecată și modalitatea de exercitare a căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești/încheierilor, fără ca această posibilitate să contravină dispozițiilor Constituției și Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

9. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

10. **Guvernul** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Astfel, ținând seama de exigențele art. 2 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Guvernul apreciază că în materia abuzului de drept devin incidente dispozițiile art. 12 alin. (1) și (2) din același cod, potrivit cărora „drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți”, iar „partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare.” Așadar, reglementările actuale permit stabilirea sensului sintagmei „exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale”.

11. Cât privește critica referitoare la dispozițiile art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală, Guvernul susține că acestea sunt clare și previzibile, neputându-se ajunge la concluzia că amenda judiciară aplicată pentru exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale nu ar putea fi contestată în instanță. De altfel, aplicarea unei amenzi judiciare în cursul procesului penal și, consecutiv, formularea unei cereri de anulare/reducere a acesteia constituie aspecte incidentale care, potrivit art. 123 din Codul de procedură civilă — aplicabil și în procesele penale, în lipsa unor prevederi contrare —, se soluționează de instanța competentă să soluționeze cererea principală. În consecință, textul legal criticat nu permite interpretarea potrivit căreia cererea de anulare ar putea fi soluționată de o altă instanță de judecată decât cea care are pe rol cauza în care s-a aplicat amenda judiciară. Pentru a evita ca imparțialitatea judecătorului să fie pusă la îndoială, legiuitorul a prevăzut că cererea de anulare se soluționează de un alt judecător de drepturi și libertăți, respectiv de un alt judecător de cameră preliminară ori de un alt complet decât cel care a aplicat sancțiunea.

12. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

13. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 283 alin. (4) lit. n) cu denumirea marginală *Abateri judiciare* și art. 284 alin. (3) și (5) cu denumirea marginală *Procedura privitoare la amenda judiciară*, ambele din Codul de procedură penală, care au următorul conținut:

— Art. 283 alin. (4) lit. n): „(4) *Următoarele abateri săvârșite în cursul procesului penal se sancționează cu amendă judiciară de la 500 lei la 5.000 lei: [...]*

n) *abuzul de drept constând în exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale de către părți, reprezentanții legali ai acestora ori consilierii juridici;*”;

— Art. 284 alin. (3) și (5): „(3) *Dacă persoana amendată justifică de ce nu și-a putut îndeplini obligația, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată poate dispune anularea ori reducerea amenzii. [...]*

(5) *Cererea de anulare sau de reducere a amenzii aplicate prin încheiere va fi soluționată de un alt judecător de drepturi și libertăți, respectiv de un alt judecător de cameră preliminară ori de un alt complet, prin încheiere.*”

15. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5) referitor la respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor, art. 20 referitor la *Tratatele internaționale privind drepturile omului*, art. 21 referitor la *Accesul liber la justiție* și art. 57 referitor la *Exercitarea drepturilor și libertăților*, precum și dispozițiile art. 17 referitor la *Interzicerea abuzului de drept* din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că prevederile legale criticate reglementează, așa cum însăși denumirea marginală a acestora o enunță, cu privire la abaterile judiciare și la amenda judiciară. Participanții la procesul penal au, în cadrul desfășurării acestuia, anumite obligații impuse de legea procesuală, iar neîndeplinirea acestora ori îndeplinirea lor cu ignorarea condițiilor prevăzute de lege poate dăuna bunei desfășurări a procedurii judiciare sau poate stânjeni aflarea adevărului și realizarea justiției penale.

17. Dispozițiile art. 283 din Codul de procedură penală prevăd structura de bază a conținutului abaterilor judiciare (respectiv fapta persoanei care, fiind obligată printr-o dispoziție a legii procesual penale sau a unei legi speciale să îndeplinească o anumită activitate procesuală ori să se abțină de la îndeplinirea unei activități contrare acesteia, cu știință, nu a îndeplinit-o sau a îndeplinit-o fără respectarea condițiilor prevăzute de lege), iar acest conținut se poate completa cu alte norme procesuale. Prin urmare, prevederile art. 283 din Codul de procedură penală au caracter de norme generale, care se întregesc prin alte norme procedurale.

18. Astfel, legiuitorul a identificat o serie de cazuri de neîndeplinire a obligațiilor procesuale sau de îndeplinire a lor cu nerespectarea exigențelor legale, între care se regăsește și abuzul de drept, constând în exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale.

19. Cât privește abaterea judiciară, constând în exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale, Curtea

constată că, în procesul penal, asemeni celui civil, drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți. Din această perspectivă, exercitarea cu rea-credință a unui drept procesual sau procedural poate avea consecințe negative prin perturbarea bunei desfășurări a procesului, prin prejudicierea unui drept procesual al altuia sau într-o altă modalitate. Situații frecvente în practică, în care se exercită cu rea-credință drepturile procesuale, sunt, spre exemplu, cele privind formularea de cereri identice, repetate la un interval scurt de timp după respingerea cererii anterioare sau rezilierea contractului de asistență juridică în diferite momente procesuale, când partea are interes în amânarea pe orice cale a procesului — cum ar fi împiedicarea instanței de a judeca o propunere de prelungire a măsurii arestării preventive.

20. De altfel, abuzul de drept procesual presupune atât un element subiectiv, care constă în exercitarea cu rea-credință a dreptului procedural, în scop de șicană, fără justificarea unui interes special și legitim, ci numai cu intenția de a-l vătăma pe adversar, pentru a diminua sau întârzia posibilitățile de apărare ori de valorificare a drepturilor acestuia, cât și un element obiectiv, care constă în deturnarea dreptului procedural de la scopul pentru care a fost recunoscut de lege. În plus, în procesul penal, elementul subiectiv poate privi nu numai vătămarea intereselor părții adverse, ci și ale societății, care sunt reprezentate de către Ministerul Public, precum și împiedicarea organelor judiciare de la aflarea adevărului în cauză. În acest sens, potrivit art. 10 alin. (6) din Codul de procedură penală, „*dreptul la apărare trebuie exercitat cu bună-credință, potrivit scopului pentru care a fost recunoscut de lege*”. Așa fiind, poate constitui un abuz de drept procesual formularea mai multor cereri succesive de recuzare sau formularea unor cereri probatorii fără o teză probatorie reală, cu singura intenție de a obține amânarea cauzei.

21. De asemenea, ca o consecință a abaterii, amenda judiciară are rolul de a disciplina comportamentul procesual al participanților la procedura judiciară și al altor terțe persoane în legătură cu procesul, în scopul intrării în legalitate a acestora și al efectuării corecte și la timp a îndatoririlor ce le revin. Așa fiind, potrivit art. 284 din Codul de procedură penală, persoana

amendată poate cere anularea sau reducerea amenzii în termen de 10 zile de la comunicarea ordonanței ori a încheierii judecătorului de drepturi și libertăți/judecătorului de cameră preliminară/instanței de judecată, iar cererea va fi soluționată de un alt judecător de drepturi și libertăți, respectiv de un alt judecător de cameră preliminară ori de un alt complet, prin încheiere. Dacă se constată că persoana amendată justifică de ce nu a putut îndeplini obligația sa, se va dispune anularea amenzii, iar dacă se apreciază că împrejurările invocate de cel amendat ar fi putut fi înlăturate printr-o comportare mai diligentă, amenda va fi redusă în consecință.

22. Chiar dacă abaterea nu se referă în mod explicit la o neîndeplinire punctuală a unei obligații legale, ea constă totuși într-o obligație generală referitoare la abținerea părții de la abuza de un drept.

23. Așa fiind, Curtea constată că nu poate fi primită critica de neconstituționalitate potrivit căreia dispozițiile legale contestate afectează prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5), deoarece conținutul normativ este suficient de clar, precis și previzibil în așa fel încât destinatarul acestora să-și poată adapta conduita la exigențele impuse de legiuitor.

24. De altfel, aceste prevederi nu reprezintă altceva decât o reflectare a exigențelor constituționale referitoare la obligația exercitării drepturilor și libertăților cu bună-credință, care este prezumată de însuși faptul că prin indicarea unei conduite de urmat orice alte variante sunt excluse. De aceea, abuzul de drept poate fi considerat un veritabil antonim juridic al buneicredințe, a cărei dimensiune socială a fost inclusă în cuprinsul normei constituționale de referință prin îndatorirea de a nu încălca drepturile și libertățile celorlalți (*neminem laedere*).

25. Totodată, nu poate fi primită nici susținerea potrivit căreia prin dispozițiile legale criticate este afectat dreptul la un proces echitabil. Dimpotrivă, partea interesată se poate adresa unui alt judecător de drepturi și libertăți/judecător de cameră preliminară/complet în termen de 10 zile de la comunicarea ordonanței/incheierii de amendare în vederea anulării sau reducerii amenzii aplicate. Așadar, din perspectivă constituțională, dispozițiile art. 283 alin. (4) lit. n) și art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală garantează persoanei amendate o judecată imparțială în cadrul unui proces echitabil.

26. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Asociația „Alianța pentru Combaterea Abuzurilor” în Dosarul nr. 16.558/197/2015/a1 al Judecătorei Brașov — Secția penală și constată că dispozițiile art. 283 alin. (4) lit. n) și art. 284 alin. (3) și (5) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Judecătorei Brașov — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 11 mai 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL JUSTIȚIEI

ORDIN

privind aprobarea tarifelor pentru eliberarea de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale de copii ale Buletinului procedurilor de insolvență, copii certificate ale actelor de procedură publicate, pentru furnizarea de informații din Buletinul procedurilor de insolvență

Având în vedere prevederile art. 3 pct. 1 și art. 92 alin. (5) din Legea nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice și ale art. 5 pct. 6 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare,

potrivit art. II din Legea nr. 149/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului, precum și a altor acte normative cu incidență asupra acestei proceduri,

în temeiul art. 45 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 419/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice, al art. 12 alin. (4) și art. 15 din Hotărârea Guvernului nr. 460/2005 privind conținutul, etapele, condițiile de finanțare, publicare și distribuire a Buletinului procedurilor de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, și al art. 13 și 36 din Hotărârea Guvernului nr. 652/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul justiției emite următorul ordin:

Art. 1. — Se aprobă tariful pentru eliberarea de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale de copii ale Buletinului procedurilor de insolvență, inclusiv de copii ale Secțiunii „Debitori — persoane fizice cu obligații ce nu decurg din exploatarea unei întreprinderi” din cadrul Buletinului procedurilor de insolvență, prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — Se aprobă tariful pentru eliberarea de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale de copii certificate ale actelor de procedură publicate în Buletinul procedurilor de insolvență, inclusiv de copii certificate ale actelor de procedură publicate în Secțiunea „Debitori — persoane fizice cu obligații ce nu decurg din exploatarea unei întreprinderi” din cadrul Buletinului procedurilor de insolvență, prevăzut în anexă.

Art. 3. — Se aprobă tariful pentru furnizarea de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale de informații din Buletinul procedurilor de insolvență, inclusiv de informații din Secțiunea „Debitori — persoane fizice cu obligații ce nu decurg din exploatarea unei întreprinderi” din cadrul Buletinului procedurilor de insolvență, prevăzut în anexă.

Art. 4. — Tarifele prevăzute la art. 1—3 se actualizează anual cu rata inflației.

Art. 5. — (1) Informațiile și documentele prevăzute la art. 1—3 sunt eliberate cu titlu gratuit autorităților și instituțiilor publice — cu excepția celor finanțate integral din venituri proprii —, instanțelor judecătorești și parchetelor de pe lângă acestea, misiunilor diplomatice acreditate, precum și altor persoane juridice prevăzute de lege.

(2) Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale eliberează

jurnaliștilor și reprezentanților mijloacelor de informare în masă, cu titlu gratuit, exclusiv în scopul informării opiniei publice, informații punctuale înregistrate în Buletinul procedurilor de insolvență.

(3) Informațiile eliberate de Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale se furnizează în limba română.

Art. 6. — (1) Tariful se poate achita în numerar, prin virament bancar în conturile deschise la Trezoreria Statului și online, prin portalul de servicii al Oficiului Național al Registrului Comerțului, precum și prin intermediul Sistemului național electronic de plată online a taxelor și impozitelor utilizând cardul bancar.

(2) În cazul în care se achită o sumă în plus față de suma stabilită prin prezentul ordin, tariful se va restitui potrivit dispozițiilor Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 7. — Tarifele prevăzute în anexă se aplică în termen de 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentului ordin, dată de la care se abrogă prevederile Ordinului ministrului justiției nr. 521/C/2007 privind aprobarea tarifelor pentru eliberarea de copii de pe Buletinul procedurilor de insolvență, copii certificate de pe actele de procedură publicate și furnizare de informații din Buletinul procedurilor de insolvență, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 141 din 27 februarie 2007, iar pentru procedura insolvenței persoanelor fizice tariful se aplică de la data intrării în vigoare a Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice, cu modificările ulterioare.

Art. 8. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

p. Ministrul justiției,
Sofia Mariana Moț,
secretar de stat

ANEXĂ

TARIFELE

pentru eliberarea de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și oficiile registrului comerțului de pe lângă tribunale de copii ale Buletinului procedurilor de insolvență, copii certificate ale actelor de procedură publicate, pentru furnizarea de informații din Buletinul procedurilor de insolvență

Nr. crt.	Denumirea operațiunii	Tarif — lei —
1.	Cerere eliberare informații — denumire, formă juridică, cod de identificare fiscală, număr de înregistrare, registrul în care este înregistrată persoana juridică, date de identificare a debitorului persoană fizică: nume, prenume, domiciliu, date de identificare a administratorului judiciar/lichidatorului judiciar: denumire, formă juridică, cod de identificare fiscală, numărul matricol din Tabloul practicienilor în insolvență; date de identificare a administratorului procedurii/lichidatorului: denumire, cod de identificare fiscală, domiciliu/sediul social, număr de înscriere în Lista administratorilor procedurii și lichidatorilor pentru procedura insolvenței persoanelor fizice; alte informații: număr și an dosar, comisia de insolvență/instanța judecătorească, tip procedură de insolvență, termene de judecată, numerele de buletin în care sunt publicate acte de procedură, actele de procedură publicate, date de identificare a creditorilor, alte informații	3 lei/debitor
2.	Cerere eliberare certificat constatator — dacă un act de procedură este sau nu este înregistrat și publicat în Buletinul procedurilor de insolvență/raport istoric despre un debitor (de la deschiderea procedurii de insolvență până la data solicitării raportului sau pe anumite perioade)	30 lei
3.	Cerere eliberare date statistice și informații pentru serii de debitori grupate în funcție de un criteriu*)	3 lei/criteriu/debitor
4.	Cerere copii certificate de pe actele de procedură publicate	4 + 0,2 lei/pagină certificată
5.	Cerere copii de pe Buletinul procedurilor de insolvență	0,2 lei/pagină copie

*) Pentru seriile de debitori grupate în funcție de un criteriu se vor furniza informații privind identificarea debitorului (denumire, număr de înregistrare din registrul în care este înmatriculat/înregistrat, cod unic de înregistrare fiscală, sediul social pentru debitorul persoană juridică, nume, prenume și județ/localitate în care este stabilit domiciliul pentru debitorul persoană fizică) și informația utilizată drept criteriu de selecție:

- între 11—100 de debitori/creditori: 30%;
- între 101—1.000 de debitori/creditori: 60%;
- peste 1.000 de debitori/creditori: 80%.

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 40

din 29 mai 2017

Dosar nr. 80/1/2017

Iulia Cristina Tarcea	— președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Lavinia Curelea	— președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci	— președintele Secției a II-a civile
Eugenia Marin	— pentru președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Elena Floarea	— judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu	— judecător la Secția I civilă
Andraia Liana Constanda	— judecător la Secția I civilă
Bianca Elena Țândărescu	— judecător la Secția I civilă
Cristina Petronela Văleanu	— judecător la Secția I civilă
Valentina Vrabie	— judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Zaharia	— judecător la Secția a II-a civilă
Nela Petrișor	— judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Dorin	— judecător la Secția a II-a civilă
Mărioara Isailă	— judecător la Secția a II-a civilă
Decebal Constantin Vlad	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Liliana Vișan	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Cristian Daniel Oana	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Luiza Maria Păun	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Adriana Elena Gherasim	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept investit cu soluționarea Dosarului nr. 80/1/2017 este constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (*Regulamentul*).

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Mihaela Lorena Mitroi, magistrat-asistent desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ia în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă în Dosarul nr. 7.015/63/2015 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, care a fost comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, fiind depuse de către părți puncte de vedere formulate în scris privind chestiunea de drept supusă judecării. La dosar au fost transmise hotărârile judecătorești relevante, identificate de instanțele naționale, precum și punctele de vedere teoretice exprimate de judecători. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că nu se verifică, în prezent, practică judiciară neunitară în vederea promovării unui recurs în interesul legii.

Doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, constată că nu există chestiuni prealabile sau excepții, iar completul rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din data de 23 noiembrie 2016, în Dosarul nr. 7.015/63/2015, în baza art. 519 din Codul de procedură civilă, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept privind interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii (*Legea nr. 125/2014*), referitor la exonerarea de la restituire a debitelor constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac.

II. Expunerea succintă a procesului în cadrul căruia s-a invocat chestiunea de drept menționată

2. La data de 29 mai 2015, reclamanții persoane fizice au chemat-o în judecată pe pârâta Casa Județeană de Pensii Dolj, solicitând obligarea pârâtei să emită decizii de scutire de la plata debitelor, conform art. 1 și art. 3 din Legea nr. 125/2014, și, în temeiul dispozițiilor art. 16 și art. 18 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, precum și a Procedurii de efectuare a restituirilor, aprobate prin Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și al ministrului finanțelor publice nr. 2.073/1.623/2014 (*Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014*), coroborate cu dispozițiile art. 1 alin. (2) și (3) din Legea nr. 125/2014, să restituie sumele constituite cu titlu de debit în sarcina lor, a căror recuperare a început în luna noiembrie 2012.

3. Reclamanții au arătat că, prin Sentința Tribunalului Dolj nr. 1.455 din 2 aprilie 2012, pronunțată în Dosarul nr. 37.420/3/2011, intimata a fost obligată să repună în plată pensiile de serviciu emise pentru contestatori, conform deciziilor de pensionare emise în baza dispozițiilor Legii nr. 223/2007 privind Statutul personalului aeronautic civil navigant profesionist din aviația civilă din România, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 223/2007*), precum și să

plătească diferențele dintre pensia încasată conform prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2011 pentru stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor prevăzute la art. 1 lit. c)—h) din Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, aprobată prin Legea nr. 109/2012 (*Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2011*) și Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, cu modificările ulterioare (*Legea nr. 119/2010*), și pensia de serviciu stabilită conform dispozițiilor Legii nr. 223/2007, începând cu 1 august 2011 și până la punerea în executare a hotărârii judecătorești.

4. Ulterior, prin Decizia nr. 8.729 din 19 septembrie 2012 a Curții de Apel Craiova, a fost admis recursul Casei Județene de Pensii Dolj și s-a modificat sentința, în sensul respingerii contestației.

5. La data de 28 septembrie 2012, pârâta a emis decizii de recuperare a sumelor încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale și a trecut la executarea silită a acestora.

6. La data de 1 octombrie 2014 a intrat în vigoare Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, iar reclamanții au considerat că le sunt aplicabile dispozițiile art. 1 alin. (1) și (2) și art. 3 din această lege.

7. Prin Sentința civilă nr. 1.231 din 21 aprilie 2016, pronunțată de Tribunalul Dolj, a fost admisă acțiunea, fiind obligată pârâta Casa Județeană de Pensii Dolj să emită în favoarea reclamanților decizii de scutire de la plata debitelor cu care s-au aflat în evidența acesteia la data de 1 octombrie 2014 și să restituie sumele reținute cu titlu de debit reclamanților. Prima instanță a reținut că, potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014, debitele constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la data intrării în vigoare a acestei legi, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, nu se recuperează.

8. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 125/2014: „Sumele cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor provenite din debite și recuperate de la pensionari începând cu data de 1 ianuarie 2011 și până la data intrării în vigoare a prezentei legi se restituie eșalonat, pe o perioadă de 5 ani calendaristici, începând de la data de 1 ianuarie 2015, prin plăți anuale egale”, iar, potrivit art. 3 din aceeași lege, „Scutirea de la plată a debitelor, precum și restituirea prevăzută la art. 1 alin. (2), conform prevederilor prezentei legi, se aplică indiferent de categoria de pensie de care beneficiază sau a beneficiat pensionarul, la momentul constatării existenței debitelor”.

9. Prima instanță nu a reținut apărarea pârâtei că nu se aplică reclamanților prevederile Legii nr. 125/2014, deoarece, la data intrării în vigoare a acestei legi, pensia de serviciu a acestora nu era nici cuvenită și nici nu se afla în plată, prin Legea nr. 119/2010 fiind abrogată categoria de pensie de serviciu de care beneficiau reclamanții.

10. Potrivit art. 1 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014: „Prevederile Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, denumită în continuare *lege*, sunt aplicabile pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la data de 1 octombrie 2014, data intrării în vigoare a legii”, iar, potrivit art. 2 din norme, „În sensul legii, sintagma «pensionarii aflați în evidența sistemului public de pensii» înseamnă pensionarii ale căror drepturi de pensie sunt cuvenite, aflate în plată, sau suspendate de la plată la data de 1 octombrie 2014 inclusiv”.

11. Reclamanții erau beneficiarii unei pensii, se aflau în evidența sistemului public de pensii la data de 1 octombrie 2014, data intrării în vigoare a legii, doar tipul pensiei s-a schimbat în cazul lor, de la pensie de serviciu la pensie de stat.

12. Faptul că dispozițiile Legii nr. 125/2014 se aplică și în cazul reclamanților rezultă și din împrejurarea că art. 7 din

Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 menționează expres că fac obiectul scutirii de la plată sumele reprezentând pensii stabilite conform legislației sistemului public de pensii, pensii recalculat potrivit prevederilor Legii nr. 119/2010, precum și pensii de serviciu, adică însăși categoria de pensii în care se încadrau și reclamanții.

13. De asemenea, dispozițiile art. 8 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 fac referire expresă la faptul că intră sub incidența Legii nr. 125/2014 și tipul de pensii de care au beneficiat reclamanții [„Beneficiază de prevederile art. 1 alin. (1) din lege, cu respectarea prevederilor art. 4—7, următoarele categorii de pensionari: a) pensionarii sistemului public de pensii; b) pensionarii beneficiari de pensii de serviciu”].

14. La art. 13 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 sunt precizate situațiile în care nu se aplică prevederile art. 1 din Legea nr. 125/2014, respectiv situația în care debitele au drept cauză culpa acestora, iar reclamanții nu se regăsesc în situațiile ce presupun culpa lor, enumerate de art. 13.

15. Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâta Casa Județeană de Pensii Dolj, arătând că, în mod eronat, prima instanță a considerat faptul că expunerea de motive care a stat la baza elaborării Legii nr. 125/2014 constituie un argument pentru a dispune scutirea reclamanților de la plata debitelor, întrucât debitele reținute în sarcina contestatorilor nu au fost constituite în baza dispozițiilor art. 107 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 263/2010*), ca diferențe între sumele stabilite și sumele legal cuvenite, dintr-o eroare a Casei Județene de Pensii Dolj, ci au fost stabilite ca urmare a deciziei Curții de Apel Craiova, prin care s-a statuat, în mod irevocabil, că reclamanților nu li se cuvin sumele reprezentând pensie de serviciu.

16. Astfel, prin deciziile emise în luna iulie 2012, Casa Județeană de Pensii Dolj a pus în executare Sentința nr. 1.455 din 2 aprilie 2012 a Tribunalului Dolj, aceasta fiind executorie, iar, ulterior, această sentință a fost desființată de Curtea de Apel Craiova, prin Decizia nr. 8.729 din 19 septembrie 2012. Ca urmare a anulării deciziilor de punere în executare a hotărârii judecătorești, Casa Județeană de Pensii Dolj a emis decizii de debit și a trecut la executarea silită a debitorilor.

17. Dispozițiile Legii nr. 125/2014 nu sunt aplicabile în această situație, având în vedere faptul că debitele provin din punerea în executare a unor hotărâri judecătorești executorii, ulterior casate de instanța de recurs.

III. Aspectele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

18. Prin Încheierea de sesizare din 23 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 7.015/63/2015, Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă a constatat admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în raport cu dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014, având în vedere următoarele considerente:

— soluționarea litigiului depinde de rezolvarea următoarelor probleme de drept: dacă dispozițiile art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014 pot fi interpretate în sensul că exonerează de la restituire debitele, constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac;

— problema de drept care face obiectul sesizării este nouă, asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a

statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

IV. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

19. După comunicarea raportului, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, părțile au formulat următoarele puncte de vedere asupra chestiunii de drept supuse judecării:

20. Apelanta-pârâtă Casa Județeană de Pensii Dolj a apreciat, în ceea ce privește admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, că nu este îndeplinită una dintre condițiile prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, în sensul că soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată nu depinde de lămurirea chestiunii de drept invocate.

21. Astfel, sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova vizează interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014, referitor la natura debitelor reprezentând sumele încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, în condițiile în care cauza de față are ca obiect debite reprezentând sumele încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii desființate în calea de atac, dar care privesc drepturi de pensie care la data intrării în vigoare a Legii nr. 125/2014 nu se mai aflau în plată, respectiv pensie de serviciu acordată personalului navigant, potrivit Legii nr. 223/2007, și încetată conform Legii nr. 119/2010.

22. În ceea ce privește obiectul chestiunii de drept pus în discuție, apelanta-pârâtă a considerat că acest gen de debite nu fac obiectul Legii nr. 125/2014, față de scopul și finalitatea acestei legi.

23. În cazul unor astfel de litigii, în care soluția instanței de fond este executorie, partea care a pierdut, dacă nu pune în executare o astfel de sentință este pasibilă de a fi executată silit, ajungând să nu fie respectate nici prevederile privind întoarcerea executării, așa încât apelanta-pârâtă a apreciat că legiuitorul nu a dorit să încurajeze nerespectarea unor prevederi legale exprese (art. 448, art. 723 din Codul de procedură civilă) și nici nu a dorit să încurajeze încălcarea unor drepturi constituționale (art. 129 din Constituția României).

24. Intimații-reclamanți au apreciat că dispozițiile Legii nr. 125/2014 sunt clare în ceea ce privește categoriile de pensionari și cazurile în care se aplică.

25. Prin adoptarea acestei legi este evident că legiuitorul a dorit o amnistie fiscală, derogând astfel de la dispozițiile procedurale privind executarea hotărârilor cu caracter provizoriu, cum este cazul în speța dedusă judecării.

26. În expunerea de motive a Legii nr. 125/2014 se arată că legiuitorul a avut în vedere o reglementare unitară, cu privire la scutirea de la plata debitelor pentru toate categoriile de pensionari, astfel că prevederile acestei legi se aplică și situației de fapt din prezenta cauză.

V. Punctul de vedere al titularului sesizării cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

27. Completul de judecată al Curții de Apel Craiova — Secția I civilă și-a exprimat prin încheierea de sesizare din 23 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 7.015/63/2015, următorul punct de vedere:

28. Primul aspect ce face obiectul prezentei sesizări este acela de a stabili aplicabilitatea sau nu a dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014 debitelor constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac.

29. În opinia completului de judecată, sumele încasate necuvenit, cu titlu de pensie, sunt cele vizate de art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 care prevede că: „În situația în care,

ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, casa teritorială de pensii, respectiv casa de pensii sectorială, operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire”.

30. Aceste diferențe sunt rezultatul unor erori de calcul și, potrivit art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, sumele rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1) se acordă sau se recuperează, după caz, în cadrul termenului general de prescripție, calculat de la data constatării diferențelor.

31. În consecință, dispozițiile art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014 trebuie interpretate în sensul că nu se recuperează debitele, stabilite de casa teritorială de pensii în baza art. 107 din Legea nr. 263/2010, constituite sau care urmează a fi constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, și se restituie eșalonat cele recuperate de la pensionari, începând cu 1 ianuarie 2011 și până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

32. În speță, debitele constituite prin deciziile contestate reprezintă sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac.

33. Prin deciziile emise în luna iulie 2012, Casa Județeană de Pensii Dolj a pus în executare Sentința nr. 1.455 din 2 aprilie 2012 a Tribunalului Dolj, iar, ulterior, această sentință a fost desființată de Curtea de Apel Craiova, prin Decizia nr. 8.729 din 19 septembrie 2012.

34. Dispozițiile Legii nr. 125/2014 nu sunt aplicabile în această situație, având în vedere faptul că debitele constituite în sarcina intimaților reprezintă sume încasate cu titlu de pensie, cuvenite în baza hotărârilor judecătorești executorii și, ulterior, în urma desființării acestor hotărâri, acestea au devenit sume încasate necuvenit.

35. Chiar dacă nu se poate reține culpa intimaților în constituirea acestor debite (reclamanții neregăsindu-se în situațiile enumerate de art. 13 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014), instanța de trimitere a reținut că art. 1 alin. (1) și (2) din lege nu exonerează de la restituire debitele, constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac, iar sumele cu titlu de pensie, provenite din debite și recuperate de la pensionari începând cu 1 ianuarie 2011 și până la data intrării în vigoare a prezentei legi, nu se restituie.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

36. În urma solicitării adresate de către Înalta Curte de Casație și Justiție, instanțele naționale au înaintat hotărâri judecătorești relevante pentru problema de drept în discuție, precum și punctele de vedere teoretice exprimate de judecători, preconizându-se apariția unei practici judiciare neunitare în această materie.

37. Astfel, într-o primă opinie, s-a apreciat că sumele încasate de către pensionari cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac, nu se mai recuperează, potrivit dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014. Unele instanțe au menționat că singura situație în care legiuitorul a exclus aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 este cea în care debitul are drept cauză culpa debitorului.

38. Într-o altă opinie s-a considerat că, dimpotrivă, aceste debite nu sunt exonerate de la plată.

39. La nivelul Curții de Apel Suceava — Secția I civilă au fost identificate două cauze similare, suspendate în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

40. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Adresa nr. 117/C/115/III-5/2017 din

3 februarie 2017, a comunicat că, la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil, nu se verifică, în prezent, practică judiciară, în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept care formează obiectul prezentei sesizări.

VII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție în procedurile de unificare a practicii judiciare și jurisprudența Curții Constituționale

41. Analizând jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție, în procedurile de unificare a practicii judiciare, a fost identificată Decizia nr. 33 din 24 octombrie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 108 din 8 februarie 2017, prin care a fost admisă sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă, în Dosarul nr. 1.619/104/2015, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile prin care s-a stabilit că, în interpretarea dispozițiilor art. 1 lit. a), art. 2 alin. (1) și art. 3 din Legea nr. 124/2014 privind unele măsuri referitoare la veniturile de natură salarială ale personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare (Legea nr. 124/2014), este exonerat de la obligația restituirii pentru sumele reprezentând venituri de natură salarială încasate necuvenit până la data intrării în vigoare a legii, respectiv 27 septembrie 2014, personalul salarizat sub imperiul actelor normative enumerate în art. 1 din lege.

42. Această decizie prezintă relevanță prin prisma finalității urmărite de legiuitor prin Legea nr. 124/2014, aceeași cu cea a Legii nr. 125/2014 — acte normative de amnistie fiscală, adoptate de legiuitor pentru realizarea unor obiective de politică socială.

43. Prin decizia menționată s-a reținut: „(...) chestiunea de drept cuprinsă în sesizare pune în discuție un act de clemență a legiuitorului care, din considerente de politică socială, renunță la dreptul de a recupera sumele constând în venituri de natură salarială încasate necuvenit de către anumite categorii de bugetari.” (a se vedea în acest sens paragraful 51)

44. Cu toate că finalitatea celor două acte normative este identică, domeniul de aplicare a fiecărui act normativ este diferit, în funcție de izvorul sumelor încasate necuvenit de beneficiarii legii — venituri de natură salarială, în cazul Legii nr. 124/2014 și, respectiv, pensii, indemnizații sociale pentru pensionari și indemnizații pentru însoțitor, în cazul Legii nr. 125/2014.

45. În același context este de semnalat și Decizia nr. 33 din 15 mai 2017, pronunțată în Dosarul nr. 4.105/1/2016 de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, nepublicată*) până la data soluționării prezentei sesizări, prin care s-a stabilit că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014, prin raportare la dispozițiile art. 5 și art. 10 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014, nu se recuperează sumele reprezentând pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, încasate necuvenit după data de 1 octombrie 2014, dacă aceste sume reprezintă drepturi aferente unei perioade anterioare datei de 1 octombrie 2014.

46. Dispozițiile Legii nr. 125/2014 nu au făcut obiect al sesizării Curții Constituționale.

VIII. Raportul asupra chestiunii de drept

47. Prin raportul întocmit în cauză, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, sub aspectul noutății chestiunii de drept care formează obiectul sesizării.

48. Totodată, s-a apreciat ca fiind inadmisibilă sesizarea având ca obiect interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 125/2014.

49. Asupra rezolvării de principiu a chestiunii de drept sesizate, pentru ipoteza în care completul desemnat în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ar ajunge la concluzia întrunirii condițiilor de admisibilitate, opinia judecătorilor-raportori a fost că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014, sumele reprezentând pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, încasate în baza unor hotărâri judecătorești desființate în căile de atac, nu se recuperează.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

50. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori, punctele de vedere formulate de către părți și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

51. Problema de drept care formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept vizează interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014, în sensul exonerării de la restituirea a debitelor constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie, în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac.

52. Deși, formal, titularul sesizării indică și dispozițiile alin. (2) al art. 1 din lege, încheierea de sesizare nu cuprinde, în conformitate cu dispozițiile art. 520 din Codul de procedură civilă, punctul de vedere al părților și al completului de judecată și motivele care susțin admisibilitatea sesizării, potrivit art. 519 din Codul de procedură civilă, drept care se apreciază că obiectul sesizării îl constituie exclusiv interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014, nefiind întrunite condițiile de admisibilitate cu privire la interpretarea art. 1 alin. (2) din Legea nr. 125/2014.

53. Prealabil analizei în fond a problemei de drept supuse dezbaterii, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept trebuie să verifice dacă, în raport cu întrebarea formulată de titularul sesizării, sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile în conformitate cu dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

54. Potrivit acestor dispoziții legale, „*Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatănd că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.*”

55. Pentru declanșarea acestei proceduri, legiuitorul, în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, a instituit condițiile de admisibilitate care trebuie îndeplinite cumulativ, respectiv:

— existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;

— cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;

— ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;

*) Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 33 din 15 mai 2017 a fost publicată ulterior în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 467 din 21 iunie 2017.

— chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să fie nouă;

— chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

56. Verificarea admisibilității sesizării relevă îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile.

57. Astfel, litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă, titularul sesizării, investită cu soluționarea apelului, urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești, care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă; cauza care face obiectul judecății se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investit să o soluționeze, iar sesizarea are ca obiect o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei.

58. În privința condiției referitoare la noutatea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării se constată că și această cerință este îndeplinită, aspect ce decurge, în primul rând, din faptul că textul de lege a cărui interpretare se solicită face parte dintr-un act normativ relativ recent, prin raportare la momentul sesizării — Legea nr. 125/2014, ce a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 700 din 24 septembrie 2014 și a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2014.

59. Condiția noutății rezidă nu numai în faptul că amnistia fiscală, respectiv exonerarea de obligația de restituire a unor sume necuvenite achitate cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor nu este o instituție analizată în lucrări de specialitate juridică, ci și în împrejurarea că textele de lege ridică probleme de interpretare, de o relativă dificultate, chiar în corelație cu normele edictate pentru explicarea lor și de natură a servi scopului organizării aplicării legii, respectiv normele metodologice din 29 octombrie 2014, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 878 din 3 decembrie 2014, aprobate prin ordin comun al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și al ministrului finanțelor publice, respectiv Ordinul nr. 2.073/1.623/2014.

60. Pe de altă parte, în cauză, este îndeplinită situația premisă a iminenței apariției unei practici judiciare neunitare, fapt ce rezultă din analiza punctelor de vedere divergente exprimate de curțile de apel din țară și unele tribunale din circumscriptiile acestora.

61. În același timp se constată că instanțele naționale nu au pronunțat un număr mare de hotărâri judecătorești de natură a contura o jurisprudență constantă și continuă în materia de referință, în baza unei interpretări unitare a textului care a generat chestiunea de drept a cărei rezolvare de principiu se solicită.

62. Totodată, se constată că asupra acestei chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat anterior pe calea unui recurs în interesul legii ori a unei alte hotărâri prealabile.

63. Prin urmare, sesizarea întrunește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, astfel încât se impune a se da eficiență mecanismului de unificare reprezentat de pronunțarea unei hotărâri prealabile, în vederea atingerii dezideratului acestei instituții procesuale, respectiv preîntâmpinarea soluționării diferite a unei chestiuni de drept de către instanțele judecătorești (*control a priori*), determinând și efectul asigurării securității raporturilor juridice.

64. Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu dezlegarea de principiu a

chestiunii de drept privind: „*Interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 125/2014, în sensul exonerării de la restituire a debitelor constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac*”.

65. Analizând, însă, conținutul sesizării formulate se poate observa că, deși obiectul acesteia este unul generic, necircumstanțiat, raportat la ipoteza largă a exonerării de la restituire a debitelor constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza hotărârilor judecătorești executorii, desființate în căile de atac, în punctul de vedere al completului care a sesizat instanța supremă cu dezlegarea unei chestiuni de drept, se face referire la dispozițiile art. 107 din Legea nr. 263/2010 care prevăd că: „(1) În situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, casa teritorială de pensii, respectiv casa de pensii sectorială operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire. (2) Sumele rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1) se acordă sau se recuperează, după caz, în cadrul termenului general de prescripție, calculat de la data constatării diferențelor”, instanța de trimitere încercând să promoveze teza potrivit căreia o asemenea desființare a hotărârilor judecătorești are loc doar ca urmare a unor „erori de calcul”.

66. O asemenea teză nu poate fi primită, întrucât, pe de o parte, adaugă la lege, art. 107 al Legii nr. 263/2010 nefăcând referire, în conținutul său, la erori de calcul, iar, pe de altă parte, art. 107 reglementează modalitatea în care casele de pensii sectoriale operează, în cazul erorilor, *ex officio* sau la cererea pensionarilor interesați, modificările ce se impun, în modalitatea emiterii unor decizii de revizuire.

67. În acest context, pentru considerentele expuse, limitele interpretării se vor circumscrie dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, potrivit cărora: „*Prin derogare de la prevederile Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, debitele constituite sau care urmează a fi constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la data intrării în vigoare a prezentei legi, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, nu se recuperează.*”

68. Textul citat instituie o excepție de la regula recuperării la bugetul asigurărilor sociale de stat a sumelor încasate necuvenit cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, regulă reglementată de dispozițiile art. 179 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd că: „*Sumele încasate necuvenit cu titlu de prestații de asigurări sociale se recuperează de la beneficiari în termenul general de prescripție de 3 ani*”.

69. Analiza sesizării comportă două branșe distincte:

— *domeniul de aplicabilitate al legii*, respectiv ce categorii de pensii intră în sfera de reglementare a acestui act normativ;

— *„condiția temporală”*, respectiv care sunt limitele temporale între care actul normativ se aplică, pentru ca prezumția de validitate atașată unor hotărâri judecătorești definitive să nu fie afectată *sine die*.

70. Din perspectiva *categoriilor de pensii* se constată că în domeniul de aplicare a Legii nr. 125/2014 intră nu numai pensiile, indemnizațiile sociale pentru pensionari și indemnizațiile pentru însoțitor stabilite în sistemul public de

pensii, ci și categoria pensiilor recalculate potrivit prevederilor Legii nr. 119/2010, precum și pensiile de serviciu, soluție ce se impune din interpretarea sistematică a legii, întrucât art. 3 din Legea nr. 125/2014 prevede în mod expres astfel: „Scutirea de la plată a debitorilor, precum și restituirea prevăzută la art. 1 alin. (2), conform prevederilor prezentei legi, se aplică indiferent de categoria de pensie de care beneficiază sau a beneficiarului, la momentul constatării existenței debitorilor.”

71. Textul legal anterior citat este explicat prin dispozițiile art. 7 și art. 8 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014, conform cărora:

„Art. 7. — *Fac obiectul scutirii de la plată sumele reprezentând:*

a) pensii stabilite conform legislației sistemului public de pensii, pensii recalculate potrivit prevederilor Legii nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, precum și pensii de serviciu;

b) indemnizația socială pentru pensionari prevăzută de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 6/2009 privind instituirea pensiei sociale minime garantate, aprobată prin Legea nr. 196/2009, cu modificările ulterioare;

c) indemnizația pentru însoțitor, prevăzută de legislația privind sistemul public de pensii, în cazul pensionarilor de invaliditate gradul I.”

„Art. 8 — *Beneficiază de prevederile art. 1 alin. (1) din lege, cu respectarea prevederilor art. 4—7, următoarele categorii de pensionari:*

a) pensionarii sistemului public de pensii;

b) pensionarii beneficiari de pensii de serviciu.”

72. Întrucât art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 reglementează o excepție, aceasta este de strictă interpretare, potrivit adagiului *exceptio est strictissimae interpretationis*, ceea ce presupune că soluția legislativă pe care o consacră nu poate fi extinsă la alte situații decât cele la care legiuitorul se referă în mod expres. Prin urmare, conform normei analizate, debitele constituite sau care urmează a fi constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la data intrării în vigoare a Legii nr. 125/2014, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, nu se recuperează, evident cu excluderea celor ce fac obiectul art. 2 al Legii nr. 125/2014, care prevede că: „*Debitele care au drept cauză culpa debitorului, cum ar fi folosirea de către acesta a unor documente eliberate cu nerespectarea legii, declararea de către acesta a unor date neconforme realității, care au avut drept urmare stabilirea eronată a pensiei, nerespectarea obligațiilor care revin, potrivit legii, pensionarilor, inclusiv cele referitoare la cumulul pensiei cu venituri salariale, asimilate salariilor sau, după caz, cu venituri din activități independente, nu fac obiectul scutirii de la plată și al restituirii, potrivit prevederilor prezentei legi*” și al art. 13 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014, în care sunt enumerate, cu caracter exemplificativ, și alte acțiuni care se încadrează în sfera celui debitorului.

73. Din perspectivă temporală, în raport cu momentul intrării în vigoare a acestui act normativ, debitele sunt cele aferente perioadei anterioare momentului de referință al legii — 1 octombrie 2014, decurgând din pensii, indemnizații sociale pentru pensionari și indemnizații pentru însoțitor necuvenite beneficiarului prestației sociale care fie erau deja constituite — caz în care casele de pensii competente au emis un titlu executoriu în temeiul art. 179 din Legea nr. 263/2010, fie aceste titluri executorii, vizând drepturi necuvenite pentru aceeași perioadă anterioară datei de 1 octombrie 2014, urmau a fi emise, așadar, constituite, ulterior intrării în vigoare a legii. Deci,

limita temporală este dată de momentul intrării în vigoare a Legii nr. 125/2014, respectiv 1 octombrie 2014. În consecință, indiferent de momentul la care debitul a fost constat, anterior sau ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 125/2014, scutirea de la plata debitorului se aplică dacă suma reprezentând debitul este corespunzătoare perioadei anterioare acestei date. Această teză este confirmată de art. 5 din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, precum și a Procedurii de efectuare a restituirilor, aprobate prin Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și ministrului finanțelor publice nr. 2.073/1.623/2014 (denumite în continuare *Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014*) care prevede că: „*Sunt scutite, de asemenea, de la plată, conform legii, debitele constatate ulterior datei intrării în vigoare a legii în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la această dată, corespunzătoare perioadei anterioare datei de 1 octombrie 2014.*”

74. În același sens trebuie reamintit paragraful 49 al Deciziei nr. 33/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 108 din 8 februarie 2017 care, referindu-se la limita temporală până la care se recunoaște beneficiul de scutire de la restituire a sumelor încasate necuvenit, cu titlu de drepturi salariale, s-a raportat la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 124/2014, respectiv luna septembrie 2014.

75. După fixarea domeniului de aplicabilitate a Legii nr. 125/2014, din perspectiva categoriilor de pensie și a limitelor temporale, trebuie decelat în ce măsură acest act de clemență — amnistia fiscală — este incident și în ipoteza debitorilor constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate cu titlu de pensie în baza unor hotărâri judecătorești executorii, desființate în căile de atac.

76. În dezlegarea problemei de drept cu care instanța supremă a fost investită nu pot fi ignorate dispozițiile art. 448 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora hotărârile primei instanțe sunt executorii de drept când au ca obiect rente ori sume datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii, precum și pensii acordate în cadrul asigurărilor sociale. În același sens, în alin. (2) se prevede că executarea hotărârilor prevăzute la alin. (1) are caracter provizoriu.

77. În considerarea art. 637 alin. (1) din Codul de procedură civilă, punerea în executare a unei hotărâri se poate face numai pe riscul creditorului, dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau cu recurs; dacă titlul este ulterior modificat sau desființat, creditorul va fi ținut, în condițiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz. Acest text legal are în vedere hotărârile judecătorești care sunt executorii, dar nu sunt definitive, astfel cum sunt acestea prevăzute în art. 633 din Codul de procedură civilă.

78. Din interpretarea dispozițiilor legale menționate rezultă că riscul pe care și-l asumă creditorul este acela de a fi obligat la întoarcerea totală sau parțială a executării, în cazul modificării ori desființării hotărârilor judecătorești în calea de atac a apelului sau a recursului, după caz.

79. Rămâne de analizat dacă, prin adoptarea Legii nr. 125/2014, ca act normativ special ce a instituit o măsură de politică socială — amnistia fiscală, s-a dorit o derogare de la dispozițiile procedurale privind executarea hotărârilor cu caracter provizoriu, respectiv de la dispozițiile legale care reglementează efectele juridice ale întoarcerii executării.

80. Astfel, o anumită parte a practicii judiciare s-a consolidat în sensul neexonerării pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la data intrării în vigoare a Legii nr. 125/2014 de plata sumelor de bani provenite din debite constituite anterior datei de 1 octombrie 2014, argumentul esențial fiind acela al existenței unei culpe a creditorului care deține un titlu executoriu nedefinitiv și care a optat pentru punerea acestuia în executare, asumându-și, în acest fel, riscul unei eventuale desființări în căile de atac. Acest argument — care se întemeiază exclusiv pe aplicabilitatea normelor de procedură în materia executării silite a hotărârilor judecătorești provizorii — nu ia, însă, în considerare scopul legii și faptul că riscul nu este echivalent cu culpa.

81. În acest sens, un rol important îl are *ratio legis*, rațiunea legiutorului la momentul adoptării acestui act normativ special prin care se instituie un regim special distinct, de clemență fiscală, în procesul recuperării sumelor plătite necuvenit pensionarilor sau beneficiarilor prestațiilor sociale enumerate de lege.

82. În cazul Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, această rațiune a legii rezultă în mod explicit din expunerea de motive a acestui act normativ, al cărui scop este reglementarea unitară cu privire la scutirea de la plata debitelor pentru toate categoriile de pensionari, nu doar pentru pensionarii proveniți din anumite categorii socioprofesionale, cum ar fi militarii, agricultorii și personalul auxiliar de pe lângă instanțele judecătorești.

83. În același context se poate observa că, în expunerea de motive, se face trimitere la actele normative speciale prin care se prevedeau scutiri de la plata diferențelor între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite pensionarului, prin derogare de la prevederile art. 107 din Legea nr. 263/2010 [a se vedea, în acest sens, prevederile art. 2 alin. (2) din Legea nr. 241/2013 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor acordate beneficiarilor proveniți din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională], scutiri de la plata debitelor a pensionarilor proveniți din sistemul de asigurări sociale al agricultorilor către bugetul de stat (a se vedea Legea nr. 120/2014 pentru scutirea de la plată a unor debite ale persoanelor provenite din sistemul de asigurări sociale al agricultorilor către bugetul de stat) sau scutiri de la plata sumelor încasate în temeiul unor hotărâri judecătorești de acordare a pensiilor de serviciu în cuantum anterior Legii nr. 119/2010, desființate în căile de atac.

84. Prin urmare, pentru anumite categorii de pensii supuse recalculării în baza Legii nr. 119/2010 au fost adoptate acte normative speciale care scuteau, în mod expres, de la obligația de plată și debitul creat prin desființarea hotărârilor judecătorești, norma generală în materia amnistiei fiscale supusă interpretării în prezentul dosar fiind aplicabilă în toate situațiile în care lipsește o astfel de reglementare specială (cum este cazul speței în care s-a formulat sesizarea, ce are ca obiect pensia de serviciu a personalului aeronautic civil navigant, reglementată de dispozițiile Legii nr. 223/2007).

85. Or, interpretând teleologic dispozițiile acestui act normativ, se poate susține că legiutorul a intenționat să adopte o dispoziție unitară, de clemență, pentru toate pensiile ce intră în domeniul de reglementare al acestui act normativ și în limitele temporale stabilite în chiar conținutul legii — 1 octombrie 2014, astfel încât, după epuizarea incidenței norme de excepție, se va reveni la aplicarea regulii recuperării sumelor plătite necuvenit pensionarilor sau beneficiarilor prestațiilor sociale enumerate de lege.

86. Pentru demonstrarea caracterului indubitabil al scopului legii — amnistia fiscală — este util a se preciza că, pentru sumele deja recuperate, total sau parțial, în baza titlului executoriu emis de casa de pensii competentă, pensionarul sau titularul prestației sociale, în baza art. 1 alin. (2) din Legea nr. 125/2014, beneficiază de restituirea sumelor executate. Textul invocat prevede astfel: „(2) *Sumele cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor provenite din debite și recuperate de la pensionari începând cu data de 1 ianuarie 2011 și până la data intrării în vigoare a prezentei legi se restituie eşalonat, pe o perioadă de 5 ani calendaristici, începând de la data de 1 ianuarie 2015, prin plăți anuale egale.*” În același sens, capitolul III din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 descrie procedura de efectuare a restituirii sumelor reprezentând debite recuperate până la data de 1 octombrie 2014 (art. 14—27).

87. În plus, în considerarea naturii juridice a amnistiei fiscale, ca act de clemență, trebuie subliniat că aceasta exclude numai obligația de restituire a sumelor plătite nedatorat în perioada de referință a Legii nr. 125/2014, conform dezlegărilor de la paragraful 73 din prezenta decizie. În consecință, încasarea de sume necuvenite și care nu sunt aferente perioadei anterioare momentului de referință al legii — 1 octombrie 2014, după intrarea în vigoare a actului normativ în discuție, este prohibită de lege și atrage, în continuare, obligația de restituire.

88. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 519, cu referire la art. 521 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

În numele legii,

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă, în Dosarul nr. 7.015/63/2015, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, sumele reprezentând pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, încasate în baza unor hotărâri judecătorești desființate în căile de atac, nu se recuperează.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 29 mai 2017.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Mihaela Lorena Mitroi

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 41

din 29 mai 2017

Dosar nr. 4.154/1/2016

Iulia Cristina Tarcea — președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului

Lavinia Curelea — președintele delegat al Secției I civile

Eugenia Voicheci — președintele Secției a II-a civile

Lavinia Dascălu — judecător la Secția I civilă

Andreia Liana Constanda — judecător la Secția I civilă

Bianca Elena Țândărescu — judecător la Secția I civilă

Cristina Petronela Văleanu — judecător la Secția I civilă

Valentina Vrabie — judecător la Secția a II-a civilă

Rodica Zaharia — judecător la Secția a II-a civilă

Nela Petrișor — judecător la Secția a II-a civilă

Rodica Dorin — judecător la Secția a II-a civilă

Mărioara Isailă — judecător la Secția a II-a civilă

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, învestit cu soluționarea Dosarului nr. 4.154/1/2016, a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (*Regulamentul*).

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Tribunalul Botoșani — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunilor de drept cu privire la următoarele aspecte: „1) *Dacă acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic (clauze din contract) constatată ca fiind nul absolut este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv prin raportare la prevederile art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat.* 2) *În cazul în care răspunsul la prima întrebare este pozitiv (adică acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv), de când începe să curgă termenul de prescripție?*”

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, ce a fost comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă; intimatul-reclamant și apelanta-pârâtă au depus, în termen legal, prin avocat, puncte de vedere asupra chestiunii de drept; de asemenea, la dosar s-au depus opinii ale specialiștilor, după cum urmează: opinia titularului Catedrei de drept civil și de drept procesual civil a Institutului Național al Magistraturii, precum și a formatorilor cu normă întreagă din cadrul acesteia, a specialiștilor Departamentului de Drept privat din cadrul Facultății de Drept din Universitatea București — conferențiar universitar doctor Cristina Zamșa (coordonator), conferențiar universitar doctor George Ilie, conferențiar universitar doctor Radu Rizoiu și asistent universitar doctor Bogdan Vișinoiu și a specialiștilor

Facultății de Drept din Universitatea „Nicolae Titulescu” din București — profesor universitar doctor Gabriel Boroș și asistent universitar doctor Carla Alexandra Anghelescu.

În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Tribunalul Botoșani — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal a dispus, prin Încheierea din 20 septembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 17.351/193/2014, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept: „1) *Dacă acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic (clauze din contract) constatată ca fiind nul absolut este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv prin raportare la prevederile art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat (Decretul nr. 167/1958).* 2) *În cazul în care răspunsul la prima întrebare este pozitiv (adică acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv), de când începe să curgă termenul de prescripție?*”

II. Expunerea succintă a procesului

2. Prin Sentința civilă nr. 9.463 din 23 octombrie 2015, pronunțată de Judecătoria Botoșani, s-a respins excepția prescripției dreptului la acțiune în ceea ce privește capetele de cerere referitoare la nulitatea contractului de credit și restituirea prestațiilor, iar pe fond s-a admis acțiunea precizată, având ca obiect acțiunea în constatare formulată de reclamantii A și B, în contradictoriu cu pârâta Banca C, s-a constatat caracterul abuziv al clauzelor prevăzute de art. 9 lit. b) și lit. e) din contractul de credit nr. xxxx din 8 august 2008, referitoare la comisionul de administrare și la comisionul de urmărire riscuri și s-a dispus eliminarea acestor clauze, pârâta fiind obligată să restituie reclamantilor suma de 186 euro, cu titlu de comision de administrare și suma de 1.039,5 euro — comision de urmărire riscuri. Totodată, s-a luat act de renunțarea reclamantilor la judecarea capătului de cerere referitor la nulitatea clauzei prevăzute de art. 6 din contract.

3. Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că sancțiunea aplicabilă în cazul constatării caracterului abuziv al unei clauze, în temeiul dispozițiilor Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, republicată, cu completările ulterioare (*Legea nr. 193/2000*), este nulitatea absolută, care poate interveni oricând, fie pe cale de acțiune, fie pe cale excepție, fiind imprescriptibilă extinctiv.

4. Pe fond s-a reținut, în esență, că prevederile contractului de credit bancar nr. xxxx din 8 august 2008, referitoare la comisionul de urmărire riscuri și comisionul de administrare, nu au fost negociate direct cu reclamantii, în sensul dispozițiilor art. 1 alin. (3) și art. 4 alin. (2) din Legea nr. 193/2000; că banca, prin stipularea unor astfel de clauze, a mărit artificial costul

creditului, disimulând în fapt un procent consistent de dobândă, creând în detrimentul reclamantilor un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților, contrar cerințelor bune-credințe. Ca urmare a constatării caracterului abuziv al clauzelor mai sus menționate, prima instanță a dispus obligarea Băncii C la restituirea către reclamantă a sumelor încasate cu titlu de comision de administrare în cuantum de 186 euro și 1.039,5 euro — comision de urmărire riscuri, reținând caracterul retroactiv al efectelor, plata devenind nejustificată.

5. Împotriva acestei sentințe a formulat apelul Banca C, prin Sucursala Botoșani, solicitând admiterea apelului, modificarea hotărârii atacate în sensul respingerii în totalitate a cererii de chemare în judecată, ca neîntemeiată, cu obligarea reclamantilor la plata cheltuielilor de judecată.

6. Criticile formulate au vizat modul în care instanța de fond a soluționat excepția prescripției dreptului la acțiune, precum și fondul cauzei, reiterându-se și dezvoltându-se, în esență, apărările și argumentele din întâmpinarea depuse la instanța de fond.

7. Referitor la excepția prescripției dreptului la acțiune, s-a arătat că, astfel cum s-a statuat și în doctrină, nulitatea ce intervine în cazul cererii de constatare a caracterului abuziv al clauzelor contractuale este una relativă, interesul ocrotit fiind unul privat, al consumatorului, dintr-un contract de credit determinat, iar nu unul public.

8. Perioada în care se poate introduce o astfel de acțiune, prin care se tinde la anularea clauzelor contractuale, este de trei ani, conform art. 3 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, termen suficient de îndelungat pentru a permite consumatorului să sesizeze discrepanța dintre condițiile în care a crezut că a contractat și condițiile pe care banca le aplică în fapt, fiind mai mult decât firesc ca pasivitatea consumatorului timp de trei ani să fie sancționată prin aplicarea prescripției. În ceea ce privește restituirea prestațiilor s-a susținut că, în conformitate cu prevederile art. 12 din Decretul nr. 167/1958, „în cazul când un debitor este obligat la prestațiuni succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare din aceste prestațiuni se stinge printr-o prescripție deosebită” și a apreciat că orice pretenții ale reclamantilor pentru fiecare perioadă cuprinsă între momentul perfectării contractului și împlinirea termenului de 3 ani înainte de introducerea acțiunii trebuiau respinse de instanța de fond, dreptul la acțiune fiind prescris.

9. În ședința publică din 21 iunie 2016, intimatul-pârât a solicitat sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă.

10. Prin Încheierea din 20 septembrie 2016, instanța a considerat sesizarea admisibilă și, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a dispus suspendarea judecării.

III. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

11. Prin Încheierea pronunțată la data de 20 septembrie 2016, Tribunalul Botoșani — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, motivat de următoarele considerente:

— problema de drept ridicată nu formează obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate la data de 20 septembrie 2016;

— problema de drept enunțată este nouă, deoarece prin consultarea jurisprudenței s-a constatat că Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă decizie;

— de lămurirea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, raportat la prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000, depinde soluționarea pe fond a cauzei.

IV. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

12. Intimatul-reclamant a apreciat că este admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, întrucât de modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 4 din Legea nr. 193/2000 raportat la prevederile art. 3 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958 depinde soluționarea cauzei. A subliniat că, sub acest aspect, unele instanțe de judecată au reținut că finalitatea constatării caracterului abuziv al unor clauze este echivalentă cu constatarea nulității absolute a acestora, astfel încât au dat eficiență principiului *quod nullum est, nullum producit effectum*, dispunându-se restituirea sumelor încasate cu titlu de comisioane și dobânzi încasate necuvenit, dreptul de a solicita restituirea sumelor achitate cu acest titlu fiind considerat imprescriptibil. Dimpotrivă, alte instanțe au apreciat că și în situația în care clauzele privind comisioanele și dobânda bancară variabilă sunt considerate abuzive, restituirea prestațiilor/sumelor încasate necuvenit cu titlu de comisioane și dobânzile bancare sunt supuse termenului de prescripție de trei ani, dispunându-se restituirea acestor prestații anterior introducerii cererii de chemare în judecată, respectiv trei ani, conform dispozițiilor art. 3 din Decretul nr. 167/1958.

13. *Apelanta-pârâtă*, prin punctul de vedere depus, arată că în actuala formulare a dispozițiilor art. 520 din Codul de procedură civilă, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție reprezintă un apanaj exclusiv al completului de judecată investit cu soluționarea cauzei. Admiterea legitimării procesuale a părților pentru acest demers echivalează cu o nesocotire flagrantă a modificărilor legislative intervenite.

În subsidiar s-a arătat că solicitarea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție este nefondată din perspectiva îndeplinirii condițiilor legale de admisibilitate expres și limitativ prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

14. După comunicarea raportului, intimatul-reclamant a depus, prin avocat, un punct de vedere asupra chestiunii de drept, prin care a susținut că se impune unificarea practicii neunitare în această materie.

15. *Apelanta-pârâtă*, prin avocat, a exprimat un punct de vedere în sensul respingerii ca inadmisibilă a sesizării, deoarece nu s-a dovedit caracterul de noutate al problemei de drept invocate și nici faptul că instanțele au dat dezlegări diferite apărărilor formulate, care au condus la conturarea unei practici neuniforme. Pe fondul chestiunii de drept a apreciat că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în temeiul unui act juridic lovit de nulitate are, în mod evident, un conținut pecuniar, fiind, prin excelență, o acțiune personală, prescriptibilă extinctiv în termenul general de prescripție, de trei ani.

V. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

16. Completul de judecată investit cu soluționarea apelului în Dosarul nr. 17.351/193/2014 al Tribunalului Botoșani — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal a subliniat că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza actului anulat este prescriptibilă extinctiv și termenul de prescripție începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de anulare a actului, opinia fiind argumentată pe un studiu de doctrină. Totodată s-a subliniat că în cadrul Tribunalului Botoșani există mai multe opinii, fiind citate în extras considerente din Decizia nr. 1.470 din 28 iunie 2016, Decizia nr. 408 din 15 martie 2016 și din Decizia nr. 834 din 29 septembrie 2015.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

17. *Curtea de Apel București* a comunicat că punctul de vedere majoritar al judecătorilor specializați în materie civilă este acela că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat nul este prescriptibilă extinctiv, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data constatării acestei

nulității prin hotărâre judecătorească definitivă. Argumentul principal al acestei opinii rezidă în caracterul personal, patrimonial al acțiunii în discuție, ce atrage aplicarea art. 1 alin. (3) și art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958. Cu privire la momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție, judecătorii din cadrul Secției a III-a civile și pentru cauze cu minori și de familie au arătat că sunt aplicabile dispozițiile art. 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 71/2011*), în acord cu cele statuate prin Decizia nr. 1 din 17 februarie 2014, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 283 din 17 aprilie 2014. Judecătorii din cadrul Secției a IV-a civile au considerat că regimul prescripției extinctive este supus în totalitate legii noi, potrivit dispozițiilor art. 2.525 din Codul civil.

Tribunalul Ilfov și Tribunalul Teleorman au comunicat că punctul de vedere al judecătorilor este în sensul că o singură excepție este admisă în cazul bunurilor individual determinate, deoarece în cazul acestora repunerea în situația anterioară echivalează cu valorificarea unui drept real, astfel încât acțiunea este imprescriptibilă extintiv. Dimpotrivă, în cazul bunurilor de gen, fungibile, așa cum sunt sumele de bani achitate în baza unui contract, repunerea în situația anterioară are un caracter esențialmente prescriptibil, indiferent de caracterul absolut sau relativ al nulității care generează o astfel de repunere în situația anterioară.

Opinia contrară, în sensul imprescriptibilității acțiunii, a fost exprimată de un număr mic de judecători de la Secția a IV-a civilă a Curții de Apel București, Tribunalul Călărași și Judecătoria Giurgiu, fără a fi însoțită de argumente.

În ilustrarea acestor opinii au fost depuse hotărâri judecătorești: Încheierea din 28 octombrie 2015 și Decizia nr. 1.148 din 3 noiembrie 2015, pronunțate de Curtea de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, în Dosarul nr. 1.121/1.748/2013, hotărâre care nu prezintă relevanță în raport cu obiectul sesizării; Încheierea din 7 decembrie 2015, pronunțată de Tribunalul București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 35.125/3/2015; Decizia nr. 1.318 din 18 aprilie 2016, pronunțată de Tribunalul București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 22.112/300/2015, definitivă; Încheierea din 26 octombrie 2016 pronunțată de Tribunalul București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 5.340/3/2016; Încheierea din 14 ianuarie 2016, pronunțată de Tribunalul București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 40.160/3/2015; Încheierea din 3 martie 2016, pronunțată de Tribunalul București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 382/3/2016; Sentința nr. 82 din 12 ianuarie 2016 a Judecătoria Sectorului 1 București, definitivă prin neapelare; Sentința nr. 15.895 din 27 septembrie 2016 a Judecătoria Sectorului 1 București, împotriva căreia s-a declarat apel, termenul de judecată nefiind stabilit; Încheierea din 29 septembrie 2016, pronunțată în Judecătoria Sectorului 3 București, în Dosarul nr. 9.015/301/2016; Sentința nr. 8.518 din 2 septembrie 2015 a Judecătoria Sectorului 2 București, definitivă prin respingerea apelului, prin Decizia nr. 967A din 21 martie 2016 a Tribunalului București — Secția a IV-a civilă; Sentința nr. 14.739 din 22 decembrie 2015 a Judecătoria Sectorului 2 București, apelul declarat împotriva acesteia fiind respins ca tardiv prin Decizia nr. 1.466 din 6 aprilie 2017 a Tribunalului București — Secția a VI-a civilă; Sentința nr. 8.770 din 4 august 2016 a Judecătoria Sectorului 4 București, apelul declarat împotriva acesteia fiind respins prin Decizia nr. 1.487 din 10 aprilie 2017 a Tribunalului București — Secția a VI-a civilă; Încheierea din 23 octombrie 2015, pronunțată de Judecătoria Sectorului 4 București în Dosarul nr. 24.244/4/2015; Sentința nr. 9.027 din 21 decembrie 2016 a Judecătoria

Sectorului 5 București, apelurile declarate împotriva acesteia fiind în curs de soluționare, fără termen stabilit; Încheierea din 4 noiembrie 2015, pronunțată de Judecătoria Sectorului 5 București în Dosarul nr. 14.420/3/2015; Sentința nr. 8.809 din 21 octombrie 2013 a Judecătoria Sectorului 5 București, definitivă prin respingerea apelului, prin Decizia nr. 1.526A din 1 octombrie 2014 a Tribunalului București — Secția a IV-a civilă; Sentința nr. 8.808 din 21 octombrie 2013 a Judecătoria Sectorului 5 București, definitivă prin respingerea recursului, prin Decizia nr. 2.124R din 25 iunie 2014 a Tribunalului București — Secția a IV-a civilă; Sentința nr. 6.548 din 23 septembrie 2015 a Judecătoria Sectorului 5 București, definitivă prin respingerea apelului, prin Decizia nr. 878A din 29 februarie 2016 a Tribunalului București — Secția a V-a civilă; Încheierea din 17 septembrie 2014, pronunțată de Judecătoria Sectorului 6 București, în Dosarul nr. 2.614/303/2014, definitivă prin respingerea apelului; Sentința nr. 1.308 din 26 februarie 2014 a Judecătoria Sectorului 6 București, schimbată în parte prin Decizia nr. 921 din 4 noiembrie 2014 a Tribunalului București — Secția a VI-a civilă, definitivă; Sentința civilă nr. 8.266 din 6 noiembrie 2014 a Judecătoria Sectorului 6 București, definitivă prin Decizia nr. 958A din 4 noiembrie 2014 a Tribunalului București — Secția a VI-a civilă; Decizia nr. 59 din 4 aprilie 2014 a Tribunalului Călărași — Secția civilă, irevocabilă; Decizia nr. 451F din 24 martie 2015 a Tribunalului Ialomița — Secția civilă, definitivă prin respingerea apelului, prin Decizia nr. 1.352 din 24 septembrie 2015 a Curții de Apel București — Secția a V-a civilă.

18. **Curtea de Apel Alba Iulia** a comunicat punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției a II-a civile, potrivit căruia acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă în termen de 3 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a constatat nulitatea absolută a actului; judecătorii din cadrul Tribunalului Alba și Tribunalului Sibiu au susținut că acțiunea este imprescriptibilă, prin raportare la prevederile art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958; Tribunalul Hunedoara — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal a comunicat punctul de vedere al judecătorilor în sensul că acțiunea este imprescriptibilă dacă petitul în restituirea pretențiilor este formulat împreună cu acțiunea în constatarea nulității clauzei abuzive, însă este prescriptibilă în 3 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin s-a constatat nulitatea clauzei abuzive, dacă s-a formulat pe cale principală.

S-au anexat hotărâri judecătorești în ilustrarea acestor opinii, respectiv: Sentința nr. 723 din 15 octombrie 2015 a Judecătoria Sebeș, definitivă prin Decizia nr. 589/A din 26 mai 2016 a Tribunalului Alba — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ, fiscal și de insolvență; Sentința nr. 115 din 4 februarie 2016 a Judecătoria Câmpeni, definitivă prin Decizia nr. 688/A din 9 iunie 2016 a Tribunalului Alba — Secția a II-a de contencios administrativ, fiscal și de insolvență; Decizia nr. 163 din 12 februarie 2016 a Tribunalului Sibiu — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, definitivă; Sentința nr. 1.270 din 26 aprilie 2016 a Judecătoria Deva, definitivă prin Decizia nr. 313 din 28 februarie 2017 a Tribunalului Hunedoara — Secția a II-a de contencios administrativ și fiscal; Sentința nr. 1.322 din 4 mai 2016 a Judecătoria Deva, definitivă prin Decizia nr. 1.639/A din 29 noiembrie 2016 a Tribunalului Hunedoara — Secția a II-a de contencios administrativ și fiscal; Sentința nr. 1.884 din 7 iulie 2016 a Judecătoria Petroșani, aflată în prezent în apel la Tribunalul Hunedoara, pronunțarea fiind amânată la 6 iunie 2017; Sentința nr. 53 din 26 ianuarie 2016 a Judecătoria Câmpeni, definitivă prin Decizia nr. 995/A din 23 septembrie 2016 a Tribunalului Alba — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ, fiscal și de insolvență, precum și Sentința nr. 876 din 12 noiembrie 2015 a Judecătoria Sebeș, definitivă prin

Decizia nr. 1.383/A din 24 noiembrie 2016 a Tribunalului Alba — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ, fiscal și de insolvență fiind nerelevante sub aspectul analizării chestiunilor de drept semnalate.

19. **Curtea de Apel Bacău** a comunicat că pe rolul acestei instanțe nu a identificat jurisprudență în materia ce face obiectul sesizării.

Tribunalul Neamț a comunicat opinia judecătorilor, potrivit căreia acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act constatat nul este prescriptibilă în termenul general de prescripție de 3 ani. Cât privește începutul curgerii termenului de prescripție, judecătorii Secției I civile au apreciat că acesta se identifică cu data promovării acțiunii în constatarea nulității contractului de credit bancar, pe când judecătorii Secției a II-a civile au considerat că este data la care instanța a constatat caracterul abuziv al clauzei contractuale. În acest ultim sens, s-a depus Decizia nr. 144/RC din 10 iunie 2014, definitivă.

Colectivele de judecători din cadrul Judecătoriilor Piatra-Neamț, Târgu Neamț și Bicaz, precum și ai Tribunalului Bacău, Judecătoriilor Moinești, Buhuși și Onești au arătat că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act constatat nul este prescriptibilă în termenul general de prescripție de 3 ani, termen care începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a constatat nulitatea absolută, fiind anexată Decizia nr. 270 din 3 martie 2016 a Tribunalului Bacău — Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal, definitivă.

Judecătoria Bacău a comunicat că punctul de vedere al judecătorilor este în sensul că acțiunea este imprescriptibilă atunci când este accesorie cererii de constatare a nulității absolute a actului juridic și este prescriptibilă în 3 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii de constatare a nulității absolute, atunci când este formulată pe cale separată. A comunicat Sentința nr. 2.412 din 20 aprilie 2015, definitivă prin Decizia nr. 270 din 3 martie 2016 a Tribunalului Bacău — Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal.

20. **Curtea de Apel Brașov** a înaintat opinia judecătorilor din cadrul Tribunalului Covasna, care au apreciat că acțiunea este prescriptibilă în termenul de 3 ani, ce începe să curgă de la data constatării nulității clauzei contractuale, dar și pe cea a judecătorilor din cadrul Tribunalului Brașov, care au susținut că dreptul la acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat nul este imprescriptibil; în acest sens s-au depus deciziile nr. 673/A din 8 aprilie 2016 și nr. 1.986/A din 25 noiembrie 2016, pronunțate de Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, definitive.

21. **Curtea de Apel Cluj** și Tribunalul Cluj au comunicat că practica judiciară este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act constatat nul este prescriptibilă extinctiv, termenul începând să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a constatat nulitatea absolută a respectivului act; aceeași opinie a fost exprimată și de judecătorii din cadrul Judecătoriei Cluj-Napoca, Judecătoriei Gherla, Judecătoriei Turda, Judecătoriei Baia Mare, Judecătoriei Sighetu Marmăției și Tribunalului Sălaj.

În ilustrarea acestei opinii, au fost înaintate următoarele hotărâri judecătorești relevante: Decizia nr. 1.062 din 15 decembrie 2016 a Curții de Apel Cluj — Secția a II-a civilă, definitivă; Decizia nr. 1.599 din 17 iunie 2016 a Curții de Apel Cluj — Secția I civilă, definitivă; Sentința nr. 4.802 din 13 mai 2015 a Judecătoriei Cluj-Napoca, definitivă prin neapelare; Sentința nr. 8.490 din 7 octombrie 2016 a Judecătoriei Cluj-Napoca, aflată în apel, pe rolul Tribunalului Comercial Cluj, cu termen de judecată la 12 iunie 2017; Decizia nr. 1.244 din 17 decembrie 2013 a Tribunalului Sălaj; încheierile din 23 iunie 2016 (în Dosarul nr. 2.726/211/2016), din 9 iunie 2016 (în Dosarul nr. 2.664/211/2016), din 6 iunie 2016 (în Dosarul nr. 2.185/211/2016), din 26 martie 2014 (în Dosarul

nr. 19.380/211/2013), din 7 aprilie 2015 (în Dosarul nr. 15.653/211/2014), din 2 iunie 2015 (în Dosarul nr. 15.611/211/2014), din 18 noiembrie 2014 (în Dosarul nr. 13.837/211/2014), din 30 septembrie 2014 (în Dosarul nr. 10.833/211/2014), din 28 octombrie 2014 (în Dosarul nr. 15.191/211/2014), din 8 decembrie 2015 (în Dosarul nr. 11.510/211/2015), din 1 martie 2016 (în Dosarul nr. 20.497/211/2015), din 21 iunie 2016 (în Dosarul nr. 2.985/211/2016), din 23 iunie 2016 (în Dosarul nr. 2.726/211/2016), pronunțate de Judecătoria Cluj-Napoca.

Punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Judecătoriei Vișeu de Sus a fost în sensul că o asemenea acțiune este imprescriptibilă extinctiv.

22. **Curtea de Apel Constanța** a transmis nota Secției a II-a civile, de contencios administrativ și fiscal, din care a rezultat că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat ca fiind nul absolut este prescriptibilă, termenul începând să curgă de la data constatării nulității clauzei, prin hotărâre definitivă; în acest sens s-au anexat Sentința nr. 476 din 22 martie 2016 a Tribunalului Tulcea — Secția civilă și de contencios administrativ, definitivă prin Decizia nr. 116 din 22 februarie 2017 a Curții de Apel Constanța — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal; Sentința nr. 746 din 4 aprilie 2016 a Tribunalului Constanța — Secția a II-a civilă, definitivă prin Decizia nr. 686 din 21 decembrie 2016 a Curții de Apel Constanța — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal.

23. **Curtea de Apel Craiova** a comunicat punctul de vedere al judecătorilor din cadrul Secției a II-a civile, potrivit căruia acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat ca fiind nul absolut este prescriptibilă în termenul de 3 ani prevăzut de Decretul nr. 167/1958, iar termenul începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de constatare a nulității absolute, același punct de vedere fiind împărțit și de judecătorii din cadrul Tribunalului Mehedinți — Secția II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, care a anexat sentințele Judecătoriei Drobeta-Turnu Severin nr. 2.143 din 9 iunie 2015 și nr. 1.728 din 5 mai 2014, definitive.

Judecătorii din cadrul Tribunalului Olt — Secția II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal au exprimat un punct de vedere potrivit căruia se aplică termenul de prescripție prevăzut de art. 1 din Decretul nr. 167/1958, termen care începe să curgă de la data constatării definitive a nulității actului.

Judecătorii din cadrul Tribunalului Gorj — Secția a II-a civilă au considerat că nu este prescriptibilă extinctiv acțiunea în constatarea nulității care, în practică, este însoțită și de un capăt de cerere în restituirea prestațiilor, ce are același regim; în acest sens a atașat deciziile nr. 185 din 5 mai 2015, nr. 101 din 9 martie 2016, nr. 159 din 20 aprilie 2016 și nr. 700 din 29 noiembrie 2016, definitive.

24. **Curtea de Apel Galați** a comunicat că opinia majoritară a judecătorilor Secției I civile și din cadrul instanțelor arondate este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă, iar termenul de prescripție curge de la data constatării definitive de către instanță a nulității actului juridic sau a unor clauze din contract; în motivarea acestui punct de vedere s-a susținut că acțiunea are un caracter patrimonial, că dreptul la acțiune se naște în momentul constatării nulității actului juridic sau a unei clauze din acest act, deoarece unul dintre efectele anulării unui act juridic este repunerea părților în situația anterioară. A comunicat că pe rolul instanțelor, deși au existat cauze similare, acestea nu au putut fi identificate în ECRIS, în lipsa unui atare criteriu de identificare.

25. **Curtea de Apel Iași** a comunicat că opinia unanimă a judecătorilor este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic nul absolut este întotdeauna

prescriptibilă extinctiv, fiind supusă termenului general de 3 ani, calculat de la data rămânerii definitive a hotărârii de constatare a nulității absolute și nu se poate confunda cu acțiunea în constatarea nulității absolute, care este, într-adevăr, imprescriptibilă.

În ilustrarea acestei opinii s-au depus următoarele hotărâri judecătorești: deciziile Tribunalului Iași — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal nr. 238/civ din 3 aprilie 2014, irevocabilă; nr. 499/civ din 2 octombrie 2013, irevocabilă; nr. 419/civ din 12 iunie 2014, irevocabilă; sentințele Judecătoriei Iași — Secția civilă nr. 16.538 din 9 octombrie 2012, definitivă prin nerecurare, nr. 16.830 din 12 octombrie 2012, definitivă prin respingerea recursului, prin Decizia nr. 470/civ din 19 septembrie 2013 a Tribunalului Iași — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal; nr. 4.741 din 26 martie 2013, definitivă prin respingerea recursului, prin Decizia nr. 405/civ din 5 iunie 2014 a Tribunalului Iași — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal; nr. 2.290 din 17 februarie 2015, definitivă prin admiterea apelului, prin Decizia nr. 183/civ din 22 februarie 2016 a Tribunalului Iași — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal; nr. 9.682 din 18 august 2015, definitivă prin nepelare și nr. 1.402 din 4 februarie 2015, definitivă prin respingerea apelului prin Decizia nr. 242/civ din 3 martie 2016 a Tribunalului Iași — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal.

26. **Curtea de Apel Oradea** a comunicat Decizia nr. 104/C din 21 iunie 2016 a Secției a II-a civile, de contencios administrativ și fiscal, irevocabilă, care este în consens cu opinia judecătorilor secției, prin care s-a reținut că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat nul absolut este o acțiune patrimonială personală, prescriptibilă extinctiv în termenul general de 3 ani, ce începe să curgă de la data rămânerii definitive/irevocabile a hotărârii prin care s-a constatat nulitatea absolută a actului. În acest sens este și punctul de vedere al judecătorilor Secției I civile din cadrul Tribunalului Bihor și Tribunalului Satu Mare.

27. **Curtea de Apel Pitești** a comunicat că pe rolul instanțelor arondate nu a fost identificată practică în materia ce face obiectul sesizării. La nivel teoretic, opinia judecătorilor este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat ca fiind nul absolut este prescriptibilă extinctiv prin raportare la prevederile art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, iar termenul de prescripție începe să curgă de la momentul constatării nulității absolute a actului juridic în temeiul căruia au fost efectuate prestațiile.

28. **Curtea de Apel Ploiești** a comunicat că opinia judecătorilor Tribunalului Dâmbovița este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă, fiind o acțiune patrimonială, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a constatat nulitatea absolută a clauzelor. Aceeași opinie a fost exprimată și de judecătorii de la Tribunalul Prahova, fiind înaintată și Decizia nr. 1.150 din 13 mai 2016, definitivă.

Pe rolul Curții de Apel Ploiești a fost identificată și Decizia nr. 490 din 13 septembrie 2016, definitivă, prin care s-a reținut caracterul imprescriptibil al acțiunii în restituirea prestațiilor efectuate în temeiul unui act juridic lovit de nulitate absolută, apreciindu-se că opinia este în acord cu Decizia nr. 992 din 13 martie 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția a II-a civilă, ale cărei considerente au fost citate.

29. **Curtea de Apel Suceava** a comunicat că judecătorii din cadrul Secției I civile și-au exprimat opinia teoretică în sensul că o astfel de acțiune este prescriptibilă, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data constatării nulității absolute a contractului; judecătorii din cadrul Secției a II-a civile și-au exprimat opinia în sensul că repunerea în situația anterioară este imprescriptibilă, având în vedere caracterul imprescriptibil

al acțiunii în constatarea nulității absolute a clauzelor abuzive ce se extinde, practic, și asupra cererii de repunere în situația anterioară și restituire a sumelor achitate în baza clauzelor anulate, acestea urmând a fi restituite integral, indiferent de intervalul de timp scurs de la data încheierii contractului de credit și până la data introducerii cererii de chemare în judecată.

Tribunalul Suceava — Secția a II-a civilă a comunicat că opinia judecătorilor este că o astfel de acțiune este imprescriptibilă, deoarece constatarea de către instanță a caracterului abuziv al unor clauze dintr-un contract de credit are drept consecință sancționarea cu nulitatea absolută a acestor clauze, ce sunt lipsite de efecte juridice retroactiv, de la data încheierii lor, urmarea fiind repunerea părților în situația anterioară și restituirea prestațiilor efectuate în temeiul clauzei nule. Or, în măsura în care instanța nu s-a pronunțat încă, se apreciază că termenul de prescripție nu a început să curgă și, implicit, nu se putea împlini anterior formulării cererii de chemare în judecată; s-au depus hotărâri judecătorești relevante, după cum urmează: Decizia nr. 31 din 27 ianuarie 2016, definitivă; Decizia nr. 602 din 19 octombrie 2016, definitivă; Decizia nr. 358 din 8 iunie 2016, definitivă; Decizia nr. 330 din 25 mai 2016, definitivă. Tribunalul Suceava — Secția I civilă a comunicat opinia judecătorilor, în sensul caracterului prescriptibil al acțiunii în termenul general de prescripție, ce începe să curgă de la data la care a rămas definitivă hotărârea judecătorească prin care s-a constatat nulitatea absolută a clauzelor contractuale. Tribunalul Botoșani a înaintat deciziile nr. 834 din 29 septembrie 2015, nr. 408 din 15 martie 2016, nr. 1.470 din 27 septembrie 2017 și nr. 2.054 din 28 octombrie 2016, definitive, prin care s-a reținut caracterul imprescriptibil al acțiunilor în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act constatat nul absolut.

Judecătorii din cadrul Judecătoriei Rădăuți au apreciat că o asemenea acțiune este imprescriptibilă extinctiv, iar judecătorii din cadrul Judecătoriei Suceava au comunicat opinia majoritară, în sensul că această acțiune este prescriptibilă, dar fiind caracterul său patrimonial, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data la care a rămas definitivă hotărârea judecătorească prin care s-a constatat nulitatea absolută a clauzelor contractuale; a atașat sentințele nr. 3.258 din 11 iunie 2015, definitivă prin respingerea apelului și nr. 1.283 din 17 martie 2016, definitivă prin neapelare.

30. **Curtea de Apel Timișoara** a comunicat că practica majoritară este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act constatat nul nu este prescriptibilă extinctiv; în acest sens au fost atașate hotărâri judecătorești definitive, pronunțate de Secția a II-a civilă, respectiv, Decizia nr. 461/A din 30 mai 2016, Decizia nr. 231 din 16 martie 2016 și Decizia nr. 250 din 22 martie 2016.

Potrivit punctului de vedere comunicat de Tribunalul Caraș-Severin, practica Judecătoriei Reșița, Caransebeș, Oravița și Moldova Nouă este în contradicție cu cea a tribunalului, în sensul că se apreciază că astfel de acțiuni sunt prescriptibile extinctiv, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data constatării nulității absolute. S-au depus deciziile definitive pronunțate de Tribunalul Caraș-Severin — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal nr. 435 din 29 septembrie 2014; nr. 1.265/A din 11 decembrie 2015; nr. 770 din 22 septembrie 2015 și nr. 777/A din 22 septembrie 2015. Tribunalul Timiș a comunicat că punctul de vedere al judecătorilor este în sensul că, până în anul 2015, în secția de litigii cu profesioniști, în cazul restituirii prestațiilor ca urmare a constatării nulității absolute a unor clauze abuzive din contractele de credit încheiate între bănci și consumatori, soluțiile au fost în sensul considerării ca prescise a sumelor mai vechi de 3 ani anterior formulării cererii de chemare în judecată. Ulterior, practica în acest tip de litigii a fost de a considera sumele prescriptibile, termenul de prescripție începând să curgă de la momentul constatării nulității absolute.

Întrucât nu au fost înregistrate acțiuni în restituire pe cale principală, ci doar ca petit subsidiar în diferite tipuri de cereri, nu s-a pus problema tranșării pe cale de excepție a prescriptibilității, nefiind indicate hotărâri judecătorești în acest sens.

Judecătoria Timișoara a comunicat că practica sa este în sensul că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic constatat nul absolut este prescriptibilă, termenul începând să curgă de la data la care s-a constatat în mod definitiv nulitatea absolută. În acest sens s-a depus Sentința nr. 11.554 din 9 noiembrie 2016, împotriva căreia s-a declarat apel, nesoluționat până la data pronunțării prezentei decizii, iar Judecătoria Deta a comunicat un punct de vedere similar, în ilustrarea căruia a depus Sentința nr. 1.451 din 29 septembrie 2016, definitivă prin respingerea apelului, prin Decizia nr. 97/A din 1 februarie 2017 a Tribunalului Timiș — Secția a II-a civilă.

31. Înalta Curte de Casație și Justiție

Secția I civilă a comunicat că, în urma verificării jurisprudenței, au fost identificate Decizia nr. 917 din 22 februarie 2013 și Decizia nr. 2.554 din 11 iunie 2003, din care rezultă că acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă, iar termenul de prescripție se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a constatat nulitatea absolută.

Secția a II-a civilă a comunicat un număr de 3 decizii relevante, respectiv Decizia nr. 2.875 din 26 septembrie 2013, prin care s-a stabilit că dreptul de a cere restituirea prestațiilor, în situația constatării nulității unui act juridic, curge de la data constatării de către instanță a caracterului abuziv al clauzei și anulării ei, iar dreptul la restituirea prestațiilor, ca aplicație a repunerii părților în situația anterioară, nu poate curge înainte de a se fi constatat nulitatea clauzei, astfel încât momentul încheierii contractului nu prezintă relevanță; aceleași argumente au fost dezvoltate și prin Decizia nr. 3.521 din 24 octombrie 2013; Decizia nr. 1.734 din 16 mai 2014, prin care s-a stabilit că acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic anulat este asimilabilă acțiunii în îmbogățirea fără justă cauză, caz în care momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție este cel de la care păgubitul a cunoscut paguba și pe cel răspunzător de producerea ei, în speță aceasta fiind data la care actul juridic a fost desființat.

Secția de contencios administrativ și fiscal a comunicat că nu a identificat decizii de speță prin care să se fi dat dezlegare dispozițiilor în cauză, acestea excedând sferei contenciosului administrativ.

32. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil nu s-a verificat și nici nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VII. Jurisprudența Curții Constituționale

33. În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional nu s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor legale supuse interpretării în prezenta cauză.

34. Fiind, însă, investită cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (1) și (2) din Legea nr. 193/2000, Curtea¹ a reținut, în esență, că instanța este unica autoritate care se poate pronunța asupra existenței sau inexistenței clauzelor abuzive dintr-un contract și că răspunderea comercianților pentru inserarea unor clauze contrare prevederilor Legii nr. 193/2000 în contractele încheiate cu consumatorii are natura juridică a unei răspunderi civile delictuale.

VIII. Opiniile exprimate de specialiștii consultați

35. În privința chestiunilor de drept care fac obiectul sesizării de față a fost transmisă opinia titularului Catedrei de drept civil și drept procesual civil a Institutului Național al Magistraturii, precum și de către formatorii cu normă întreagă din cadrul acesteia. S-a arătat că acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic constatat nul absolut este una patrimonială, prescriptibilă extinctiv, prin raportare la prevederile art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958. Termenul de prescripție începe să curgă de la momentul în care hotărârea pronunțată asupra desființării contractului nul este definitivă, în sensul art. 377 din Codul de procedură civilă de la 1865, respectiv art. 633 din Codul de procedură civilă.

36. De asemenea, la solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a fost comunicată opinia științifică a specialiștilor Departamentului de Drept privat din cadrul Facultății de Drept din Universitatea București, respectiv conferențiar universitar doctor Cristina Zamșa (coordonator), conferențiar universitar doctor George Ilie, conferențiar universitar doctor Radu Rizoiu și asistent universitar doctor Bogdan Vișinoiu, potrivit căreia acțiunea în restituire va dobândi un caracter real sau personal, în funcție de obiectul obligației de restituire — un bun individual determinat sau un bun de gen. Astfel, dacă se solicită restituirea unui bun individual determinat, acțiunea în restituire va avea caracterul unei acțiuni în revendicare, cu caracter imprescriptibil. În schimb, dacă obiectul restituirii îl reprezintă un bun de gen (sume de bani), acțiunea este una exclusiv personală. Fiind vorba despre o acțiune patrimonială personală, regula impusă atât în actuala, cât și în vechea reglementare în materia prescripției extinctive este prescriptibilitatea acesteia. Relativ la momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție în cazul acțiunii în restituire, regimul juridic al prescripției extinctive este supus legii în vigoare la data la care a început să curgă acest termen. Momentul de început al curgerii termenului de prescripție, atunci când acesta este plasat sub imperiul reglementării anterioare noului Cod civil, este acela al datei la care partea a cunoscut sau trebuia să cunoască faptul plății și pe beneficiarul acesteia, precum și faptul rămânerii irevocabile a hotărârii de pronunțare a nulității absolute. Pentru contractele încheiate sub imperiul vechiului Cod civil, dar în a căror executare s-au realizat plăți după data intrării în vigoare a noului Cod civil, prescripția nu începe să curgă anterior rămânerii definitive/irevocabile a hotărârii judecătorești de constatare a nulității absolute a contractului sau clauzei care constituia cauza juridică a prestației. În principal s-a apreciat că regula aplicabilă este cea dată de art. 2.528 din Codul civil, cu precizarea că partea nu poate fi considerată că a cunoscut sau că ar fi trebuit și putut să cunoască, anterior rămânerii definitive/irevocabile a hotărârii judecătorești de constatare a nulității absolute, caracterul nedatorat al plății. Chiar aplicând art. 2.525 din Codul civil ipotezei de nulitate absolută, s-ar ajunge la aceeași concluzie, potrivit cu care prescripția nu începe să curgă anterior rămânerii definitive/irevocabile a hotărârii judecătorești de constatare a nulității absolute a contractului sau a clauzei care constituia cauza juridică a prestației.

37. Specialiștii de la Facultatea de Drept din Universitatea „Nicolae Titulescu” din București — profesor universitar doctor Gabriel Boroș și asistent universitar doctor Carla Alexandra Anghelescu — au apreciat că acțiunea în restituirea prestațiilor având ca obiect plata unor sume de bani, ca urmare a desființării actului juridic civil în temeiul căruia acestea au fost achitate, fiind o acțiune patrimonială și personală, este supusă prescripției extinctive în termenul general de prescripție de 3 ani. Momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție al acțiunii în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic desființat

¹ Decizia Curții Constituționale nr. 1.535 din 17 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 54 din 25.01.2010.

Îl constituie data nașterii dreptului la acțiune, anume data la care hotărârea judecătorească prin care s-a dispus desființarea actului a devenit executorie, moment ce urmează a fi stabilit conform dispozițiilor procesual-civile aplicabile în cauză în care aceasta a fost pronunțată.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

38. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, judecătorii-raportori au apreciat că sesizarea nu întrunește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, cu privire la regularitatea sesizării, gradul de dificultate și noutatea chestiunii de drept.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

Asupra admisibilității sesizării

39. Pentru a evalua dacă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este aptă să asigure îndeplinirea funcției pentru care a fost concepută, aceea de a pronunța o decizie interpretativă de principiu în scopul de a preîntâmpina apariția unei practici neunitare la nivel național, se impune în primul rând evaluarea tuturor elementelor sesizării, adică verificarea atât a circumstanțelor care o generează, cât și a condițiilor care permit declanșarea mecanismului de interpretare.

40. Aceasta presupune verificarea îndeplinirii simultane a tuturor condițiilor prevăzute pentru declanșarea procedurii hotărârii prealabile, condiții extrase din dispozițiile legale, redată în cele ce urmează.

41. Astfel, conform art. 519 din Codul de procedură civilă, *„Dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”*.

42. Conform art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă, *„Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție se face de către completul de judecată după dezbatere contradictorii, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 519, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac. Dacă prin încheiere se dispune sesizarea, aceasta va cuprinde motivele care susțin admisibilitatea sesizării potrivit dispozițiilor art. 519, punctul de vedere al completului de judecată și al părților.”*

43. Analiza critică a textelor citate imprimă concluzia că atât art. 519, cât și prima teză a art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă condiționează admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile de îndeplinirea unor cerințe cumulativ întrunite.

44. Între acestea se disting cele legate de necesitatea ca titularul sesizării să fie investit cu judecarea cauzei în ultimă instanță și ca prin sesizare să fie dedusă spre interpretare o chestiune de drept nouă. Nu în ultimul rând, art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă impune ca actul de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție să cuprindă toate elementele apte să concure la caracterizarea admisibilității procedurii, între altele, punctul de vedere al autorului sesizării asupra problemei de drept care necesită lămurire prin pronunțarea unei hotărâri prealabile. Aceste condiții sunt subliniate preponderent, cu mențiunea că restul aspectelor de admisibilitate, privind titularul

sesizării și nesoluționarea problemei de drept printr-un alt mecanism de interpretare, sunt îndeplinite.

45. Examinând condițiile evidențiate, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că acestea nu sunt îndeplinite, pentru argumentele ce succed:

Regularitatea actului de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție

46. Potrivit art. 520 alin. (1) teza finală din Codul de procedură civilă, încheierea prin care se dispune sesizarea va cuprinde motivele care susțin admisibilitatea sesizării potrivit dispozițiilor art. 519, punctul de vedere al completului de judecată și al părților.

47. Cu alte cuvinte, dispozițiile procedurale impun instanței de trimitere obligația identificării chestiunii de drept care necesită interpretare, caracterizarea aspectului de noutate al acesteia în planul interpretării și aplicării sale, identificarea aspectelor din care rezultă caracterul dificil sau dual al interpretării problemei de drept și al modului în care aceasta poate să ducă la soluționarea cauzei pe fond.

48. Din această perspectivă, punctul de vedere al instanței trebuie să aibă o anumită complexitate și necesită un examen real al cauzei. O expunere sumară, neanalitică, nu are aptitudinea de a răspunde obligației trasate instanței de trimitere de a reda punctul de vedere asupra problemei care face obiectul sesizării.

49. Din datele încheierii de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție rezultă că litigiul dedus judecării, aflat în faza apelului la Tribunalul Botoșani, este o acțiune ce are ca obiect principal constatarea caracterului abuziv al unor clauze contractuale dintr-un contract de credit bancar și declararea nulității acestora, dar și o cerere accesorie, astfel cum aceasta este definită de dispozițiile art. 30 alin. (4) din Codul de procedură civilă, de restituire a prestațiilor efectuate în baza clauzelor a căror nulitate se urmărește prin mijlocirea capătului principal.

50. O primă problemă legată de circumstanțele sub care sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a fost demarată pleacă de la lipsa oricărei justificări, din partea instanței de trimitere, a împrejurării că litigiul se judecă în apel la tribunal, în ultimă instanță; niciun element regăsit în încheierea de sesizare nu justifică aserțiunea tribunalului că pricina se judecă în ultimă instanță.

51. Verificarea admisibilității sesizării după acest criteriu, lăsată întotdeauna în sarcina Înaltei Curți de Casație și Justiție, nu permite o evaluare reală, bazată pe datele concrete ale speței. De aceea, la acest moment, verificarea legitimării tribunalului în formularea sesizării nu este posibilă, în lipsa datelor relevante pe care această instanță a omis să le dezvolte în încheiere. Verificarea admisibilității sesizării din această perspectivă se poate face doar prezumtiv, prin acceptarea ideii că, având caracter patrimonial, evaluabil în bani și că, după criteriul valoric corect stabilit la prima instanță, judecătoria a avut competența corect determinată, se imprimă tribunalului calitatea de ultimă instanță în apel.

52. O a doua chestiune legată de deficiența încheierii de sesizare derivă din lipsa punctului de vedere al instanței asupra chestiunii de drept cu a cărei lămurire a investit Înalta Curte de Casație și Justiție.

53. Această cerință este impusă autorului sesizării ca o condiție formală care poate susține și demonstra caracterul real al problemei ce face obiectul sesizării, al aspectului de noutate pe care aceasta o are și caracterizează în mod concret dificultatea problemei de drept supuse dezbaterii, generând premisele declanșării mecanismului de unificare al procedurii pronunțării unei hotărâri prealabile.

54. Plecând de la cele două întrebări adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție, se observă că instanța de judecată care a

formulat sesizarea reține că acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act constatat nul este prescriptibilă, iar momentul de la care curge prescripția este cel la care a rămas definitivă hotărârea judecătorească prin care s-a constatat caracterul abuziv al clauzelor contractului, astfel cum rezultă dintr-un studiu de doctrină citat ca argument al acestei opinii.

55. Evocarea unei opinii doctrinare nu reprezintă punctul de vedere al instanței, astfel cum acesta este solicitat în condițiile art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

56. În sensul normei de drept, punctul de vedere al instanței trebuie să întrevadă explicit care este pragul de dificultate al întrebării și în ce măsură acesta depășește obligația ordinară a instanței de a interpreta și aplica legea în cadrul soluționării unui litigiu. De asemenea, acesta trebuie să cuprindă o justificare a modului în care chestiunea de drept este susceptibilă de interpretări diferite, dar și să explice de ce problema interpretării unor dispoziții legale în vigoare din 1958, a căror aplicare în jurisprudență a fost susținută în tot acest timp, necesită o dezlegare de principiu, adecvată unor realități care presupun regândirea modului lor de aplicare.

57. Din acest punct de vedere nu este lipsit de relevanță că același complet de judecată, în aceeași compunere, a pronunțat hotărâri — dintre care au fost atașate sesizării Decizia nr. 408 din 15 martie 2016, în Dosarul nr. 1.443/222/2014, definitivă, și Decizia nr. 834 din 29 septembrie 2015, în Dosarul nr. 9.823/193/2014, definitivă — prin care a dat rezolvare aceluiași chestiuni de drept ce fac obiectul sesizării pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile.

58. Citând din aceste decizii: „acțiunea în constatarea caracterului abuziv al unei clauze nu se confundă cu acțiunea în restituirea prestațiilor executate în temeiul clauzei al cărei caracter abuziv se invocă, termenul de prescripție pentru fiecare dintre cele două acțiuni curgând din momente distincte (...). Prescripția dreptului la acțiune al reclamanților, privind restituirea sumelor încasate de la aceștia în baza comisionului de risc/administrare, raportat la dispozițiile art. 7 din Decretul nr. 167/1958, nu poate să curgă decât de la momentul în care instanța constată caracterul abuziv al clauzei privind comisionul (...)”, se poate constata că instanța de trimitere a interpretat și aplicat legea în situații și litigii cvasiidentice, fără a sesiza, cu acele recente ocazii, că problemele de drept necesită o rezolvare de principiu prin mijlocirea mecanismului de unificare a practicii judiciare.

59. Or, în condițiile în care prin actul de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție nu s-a argumentat care ar fi premisele care legitimează necesitatea unei noi/alte rezolvări de principiu a aceluiași probleme ori de ce se justifică un reviriment al modului în care aceeași instanță a interpretat și aplicat aceleași dispoziții legale reprezintă tot atâtea aspecte de natură să pună în discuție, prin lipsa unui punct de vedere adecvat în încheierea de sesizare, fundamentul real al solicitării de pronunțare a unei hotărâri prealabile.

60. Indisolubil legat de calitatea actului de sesizare se impune și verificarea pragului de dificultate al întrebării cu care Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată.

61. Înainte de a prezenta argumentele legate de această condiție trebuie subliniat că, de principiu, în sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu procedura pronunțării hotărârii prealabile, trebuie să fie identificată o chestiune de drept care necesită cu pregnanță a fi lămurită și care prezintă o *dificultate suficient de mare*, în măsură să reclame intervenția instanței supreme, în scopul înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securității raporturilor juridice deduse judecății.

62. Cât privește pragul de dificultate al chestiunii de drept, legislația internă lasă o largă marjă de apreciere titularilor

sesizării, însă nu se poate accepta transformarea mecanismului hotărârii prealabile în reversul său, respectiv într-o procedură dilatorie sau într-o procedură care va substitui mecanismul recursului în interesul legii. Mai mult decât atât, nu poate fi acceptată incidența procedurii pronunțării unei hotărâri prealabile în defavoarea prerogativei instanțelor judecătorești de a interpreta și aplica ele însele legea, astfel cum apreciază, prin raportare la circumstanțele unei cauze ori eludarea principiilor procesului civil, între care amintim pe cel al independenței, nemijlocirii, al obligației instanțelor de a judeca efectiv cauzele cu care sunt învestite.

63. În acest context, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept observă că, pentru caracterizarea dificultății, în doctrină a fost subliniată opinia că sesizarea trebuie să privească o normă de drept redactată într-o manieră în care este susceptibilă de interpretări diferite și care, odată aplicată în cauze concrete, ar genera o practică neunitară, iar aceste posibile interpretări diferite, doar prefigurate sau deja afirmate pe plan doctrinar, trebuie arătate în sesizare. În acest context, problema de drept se impune cu pregnanță lămurită în scopul înlăturării oricărei incertitudini care ar putea plana asupra securității raporturilor juridice deduse judecății.

64. Or, în speță, sesizarea Tribunalului Botoșani supune interpretării o problemă de drept care nu comportă o reală dificultate, a cărei interpretare și aplicare nu mai pot fi tăgăduite la momentul formulării sesizării, câtă vreme nu a apărut în ordinea juridică niciun element nou care să îi reconfigureze efectele în plan jurisdicțional.

65. Cu alte cuvinte, plecând de la datele cauzei, este lipsit de orice controversă juridică faptul că acțiunea în constatarea nulității unor clauze pretins abuzive dintr-un contract de credit nu se confundă cu cea având ca obiect restituirea prestațiilor efectuate în baza clauzelor declarate nule, indiferent dacă aceasta din urmă este promovată pe cale accesorie sau principală. Totodată, acțiunea în restituire are, în acest caz, caracterul unei acțiuni patrimoniale și personale, fiind, deci, prescriptibilă sub aspect extinctiv, potrivit art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, care statuează că „*Dreptul la acțiune, având un obiect patrimonial se stinge prin prescripție, dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege*”. Și mai precis, prin acțiunea vizând restituirea prestațiilor, titularul valorifică un drept de creanță căruia, în lipsa unei dispoziții speciale, îi este aplicabil termenul general de prescripție de 3 ani, potrivit art. 3 alin. (1) din același act normativ.

66. Acestor statuări cu valoare de principiu li se adaugă regula, de asemenea generală, potrivit căreia prescripția începe să curgă la data nașterii dreptului la acțiune, conform art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958. Or, dreptul la acțiunea pentru restituirea prestațiilor efectuate în executarea unui act juridic ori a unor clauze declarate nule se naște la data la care hotărârea judecătorească prin care nulitatea a fost statuată a devenit executorie, moment în care un asemenea drept este, deopotrivă, născut.

67. Relaționarea acestor norme a fost expusă în scopul de a sublinia că, de vreme ce nu au apărut elemente noi care să repună în discuție interpretarea și aplicarea normelor evocate, textele de lege supuse interpretării nu generează în prezent nicio controversă și nici nu justifică vreun grad de dificultate apt să reclame intervenția mecanismului de interpretare.

Noutatea chestiunii de drept supuse interpretării

68. Reamintind că scopul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu pronunțarea unei hotărâri prealabile este acela de a preîntâmpina generarea unei jurisprudențe neunitare, ca urmare a unei interpretări și aplicări diferite a unei dispoziții legale, se

observă că evaluarea acestei condiții revine instanței supreme, astfel cum s-a reținut deja în decizii² anterioare pronunțate în această materie.

69. În acest sens, evaluarea noutății chestiunii de drept presupune, între altele, ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat deja asupra acesteia și ca aceasta să nu facă deja obiectul unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluționare, dar și ca problema de drept să nu fi primit deja o anumită interpretare concretizată în jurisprudență, astfel încât să fie, de fapt, susceptibilă a fi tranșată în cadrul unui recurs în interesul legii.

70. Astfel, condiția noutății unei chestiuni de drept nu poate fi apreciată ca fiind îndeplinită, astfel cum consideră instanța de trimitere, numai din perspectiva unei analize limitate doar la împrejurarea ca asupra chestiunii de drept Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat printr-o altă hotărâre și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluționare.

71. Deși în jurisprudența³ Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a reținut că noutatea unei chestiuni de drept poate fi generată nu numai de o reglementare nou-intrată în vigoare, ci și de una veche, dacă realitățile sociale și economice justifică o reevaluare a modului de interpretare și aplicare a acesteia, totuși examinarea acestei condiții necesită, prin verificarea jurisprudenței recente, a se vedea dacă în procesul curent de aplicare a legii instanțele au dat o rezolvare chestiunii de drept sesizate de instanța de trimitere.

72. Or, din partea expozitivă a acestui raport se poate observa cu ușurință nu doar că problema sesizată și-a găsit aplicare în mod consistent în jurisprudența recentă a instanțelor naționale, ci și că rezolvarea chestiunii de drept nu este uniformă, chiar dacă se degajă o anumită orientare majoritară. Aceste aspecte, pe de-o parte estompează noutatea, drept condiție a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în procedura pronunțării unei hotărâri prealabile, dar, în egală măsură, creează premisele unui alt mecanism de unificare, ce exclude demersul actual al Tribunalului Botoșani.

73. În măsura în care titularul sesizării solicită interpretarea unor dispoziții legale din cuprinsul Decretului nr. 167/1958

trebuie subliniat că doctrina în materie a statuat constant că acțiunea în nulitate, prescriptibilă sau imprescriptibilă după cum nulitatea este relativă sau absolută, nu se confundă cu acțiunea în restituirea totală sau, după caz, parțială a prestațiilor executate în temeiul unui act juridic care ulterior a fost desființat. Această din urmă acțiune, având un obiect patrimonial, este întotdeauna prescriptibilă, conform art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, încadrându-se *lato sensu* în acțiunile bazate pe îmbogățirea fără justă cauză. De asemenea s-a mai arătat că potrivit dreptului comun, deși indisolubil legate, acțiunea în nulitate — prescriptibilă sau imprescriptibilă — nu se confundă cu acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act desființat. Mai mult, acțiunea în restituire, având un obiect patrimonial, este întotdeauna prescriptibilă, iar principiul *quod nullum est, nullum producit effectum* își găsește aplicarea doar cu rezerva, esențială, a incidenței prescripției.

74. Cu totul circumstanțial se cuvine subliniat că și în baza noilor reglementări ale instituției prescripției, potrivit noului Cod civil, se degajă aceleași reguli de interpretare și aplicare a dispozițiilor referitoare la prescripția extinctivă, iar soluția este menținută deplin și în studiile doctrinare recente.

75. Chiar dacă problema prescripției dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor în temeiul unui act juridic ulterior desființat a primit în practica judiciară interpretări diferite — aspect semnalat și de către titularul sesizării actuale —, aceasta nu poate fi, independent de alte aspecte, aptă să justifice noutatea chestiunii de drept cu care Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată, pentru ca sesizarea să fie considerată admisibilă.

76. Astfel, chestiunea de drept a cărei dezlegare se cere *nu este nouă*, nefiind îndeplinite criteriile care sunt de natură să caracterizeze noutatea problemei supuse dezbaterii, drept condiție a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu pronunțarea unei hotărâri prealabile. A admite contrariul reprezintă, în plus, acceptarea ideii că mecanismul de unificare reglementat prin art. 519 din Codul de procedură civilă se suprapune necondiționat celui al recursului în interesul legii, reglementat de art. 514 din Codul de procedură civilă care, pe această cale, ar putea fi promovat chiar într-o cauză *pendinte*.

77. În concluzie, în considerarea tuturor acestor argumente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

În numele legii,

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Botoșani — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 17.351/193/2014, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„1) Dacă acțiunea în restituirea prestațiilor efectuate în baza unui act juridic (clauze din contract) constatat ca fiind *nu absolut este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv prin raportare la prevederile art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat?*

2) *În cazul în care răspunsul la prima întrebare este pozitiv (adică acțiunea în restituirea prestațiilor este prescriptibilă din punct de vedere extinctiv), de când începe să curgă termenul de prescripție?*”

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 29 mai 2017.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

² Deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 1 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 9.04.2014; nr. 3 și nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16.06.2014.

³ Deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 3 și nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16.06.2014; nr. 13 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 518 din 13.07.2015; nr. 14 din 8 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 736 din 1.10.2015; nr. 19 din 22 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 776 din 19.10.2015; nr. 36 din 7 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 104 din 7.02.2017.

ABONAMENTE LA PUBLICAȚIILE OFICIALE PE SUPORT FIZIC
— Prețuri pentru anul 2017 —

Nr. crt.	Denumirea publicației	Valoare (TVA 5% inclus) — lei		
		12 luni	3 luni	1 lună
1.	Monitorul Oficial, Partea I	1.310	360	131
2.	Monitorul Oficial, Partea I, limba maghiară	1.640		150
3.	Monitorul Oficial, Partea a II-a	2.460		220
4.	Monitorul Oficial, Partea a III-a	470		50
5.	Monitorul Oficial, Partea a IV-a	1.880		170
6.	Monitorul Oficial, Partea a VI-a	1.750		160
7.	Monitorul Oficial, Partea a VII-a	600		55
8.	Colecția Legislația României	500	130	
9.	Colecția Hotărâri ale Guvernului României	800		75

NOTĂ:

Monitorul Oficial, Partea I bis, se multiplică și se achiziționează pe bază de comandă.

ABONAMENTE LA PRODUSELE ÎN FORMAT ELECTRONIC
— Prețuri pentru anul 2017 —

Produs	Abonamentul FLEXIBIL (Monitorul Oficial, Partea I + alte 3 părți ale Monitorului Oficial, la alegere)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	60	150	380	910	2.000	550	1.380	3.450	8.280	18.220
ExpertMO	100	250	630	1.510	3.320	1.000	2.500	6.250	15.000	33.000

Produs	Abonamentul COMPLET (Monitorul Oficial, Partea I + toate celelalte părți ale Monitorului Oficial)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	70	180	450	1.080	2.380	650	1.630	4.080	9.790	21.540
ExpertMO	120	300	750	1.800	3.960	1.200	3.000	7.500	18.000	39.600

Colecția Monitorul Oficial în format electronic, oricare dintre părțile acestuia	70 lei/an
--	-----------

Prețurile sunt exprimate în lei și conțin TVA.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul www.expert-monitor.ro, unde puteți aplica online comanda.

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

